

Government Gazette

Buitengewone Extraordinary Staatskoerant

(Registered at the Post Office as a Newspaper) (As 'n Nuusblad by die Poskantoor Geregistreer)

(REGULATION GAZETTE No. 888).

Price 10c Prys
Overseas 15c Oorsee
POST FREE—POSVRY

(REGULASIEKOERANT No. 888).

VOL. 26.]

CAPE TOWN, 29TH DECEMBER, 1967.

KAAPSTAD, 29 DESEMBER 1967.

[No. 1932.

GOVERNMENT NOTICE.

DEPARTMENT OF BANTU ADMINISTRATION AND DEVELOPMENT.

No. R.2085.]

[29th December, 1967.

BANTU DIVORCE COURTS: RULES.

The Acting State President has been pleased, under and by virtue of the powers vested in him by section 13 (5) of the Bantu Administration Act, 1927 (Act No. 38 of 1927) and section 10 (4) of the Bantu Administration Act, 1927, Amendment Act, 1929 (Act No. 9 of 1929), to make the rules contained in the Schedule hereto in respect of Bantu Divorce Courts, to take effect from 1st January, 1968, from which date the rules contained in Government Notice No. 2888 of 1951, as amended by Government Notices Nos. 628 of 1953 and 56 of 1961, and Government Notice No. 257 of 1952, shall be repealed.

SCHEDULE.

TABLE OF CONTENTS.

Rule

- 1- 2 Registrar, appointment and duties of.
- 3 Representation of parties.
- 4 Courts to be open to the public with exceptions.
- 5 Evidence to be given *viva voce* with exceptions.
- 6 Medium to be employed in proceedings.
- 7 Records, public access to.
- 8 Judgment.
- 9 Witnesses and evidence.
- 10 Interrogatories.
- 11 Commissions *de bene esse*.
- 12-13 Execution.
- 14 Process of the court.
- 15 Force of process.
- 16 Messenger of the court.
- 17 Service of process, notices, etc.
- 18 Summons commencing action.
- 19 Endorsement of summons.
- 20 Amendment of summons.
- 21 Further particulars.

GOEWERMENSKENNISGEWING.

DEPARTEMENT VAN BANTOE-ADMINISTRASIE EN -ONTWIKKELING.

No. R.2085.]

[29 Desember 1967.

BANTOE-EGSKEIDINGSHOWE: REËLS.

Dit het die Waarnemende Staatspresident behaag om kragtens die bevoegdheid hom verleen by artikel 13 (5) van die Bantoe-administrasie Wet, 1927 (Wet No. 38 van 1927) en artikel 10 (4) van die Bantoe-administrasie Wet, 1927, Wysigingswet, 1929 (Wet No. 9 van 1929), die reëls vir Bantoe-egskeidingshowe, vervat in bygaande Bylae, uit te vaardig om op 1 Januarie 1968 in werking te tree vanaf welke datum die reëls afgekondig by Goewermentskennisgewing No. 2888 van 1951, soos gewysig by Goewermentskennisgewings Nos. 628 van 1953 en 56 van 1961, en Goewermentskennisgewing No. 257 van 1952 herroep word.

BYLAE

INHOUDSOPGAWE.

Reël

- 1- 2 Aanstelling van griffier en sy werksaamhede.
- 3 Verteenwoordiging van partye.
- 4 Howe vir die publiek toeganklik met uitsonderings.
- 5 Getuienis word mondeling afgelê.
- 6 Voertaal by verrigtinge.
- 7 Oorkondes toeganklik vir publiek.
- 8 Uitspraak.
- 9 Getuies en getuienis.
- 10 Vraagpunte.
- 11 Kommissies *de bene esse*.
- 12-13 Tenuitvoerlegging.
- 14 Geregtelike prosesstukke.
- 15 Geldigheid van prosesstukke.
- 16 Geregsbode.
- 17 Betekening van prosesstukke, kennisgewings, ens.
- 18 Dagvaarding waarby aksie begin word.
- 19 Endossering van dagvaarding.
- 20 Wysiging van dagvaarding.
- 21 Nadere besonderhede.

- 22-25 Appearance to defend, plea and claim in reconvention.
 26 Action for restitution of conjugal rights.
 27 *Pro Deo* applicants.
 28 Discovery of documents.
 29 Set-down of trial.
 30 Trial.
 31 Records of proceedings.
 32 Applications for contribution towards costs.
 33 Costs.
 34 Review of taxation.
 35 Delay in prosecution of action.
 36 Non-compliance with rules including time limits and errors.
 37 Adjournment and postponement.
 38 Non-appearance of a party, withdrawal, dismissal, etc.
 39 Rescission of judgments.
 40 Applications.
 41 Curator *ad litem*.
 42 Record, entry, etc., as evidence.
 43 Fees of registrar or clerk of the court.
 44 Witness expenses.
 45 Fees of messenger.
 46-47 Offences.
 48 Definitions.
 49 Saving of pending proceedings.

INDEX.

Subject.	Rule.
Action, delay in prosecution of	35
dismissal of	38
for restitution of conjugal rights	26
set-down for hearing	29
summons commencing	18
withdrawal of	38
Adjournment and postponement	37
Alienists, evidence of	5 (2)
Amendment of summons	20
Appearance to defend	22-25
Applications	40
<i>ex parte</i>	40
for contribution towards costs	32
Applicants <i>pro Deo</i>	27
Appointment and duties of registrar	1-2
of shorthand writer	31
Attorneys' and counsels' fees	33
claim in reconvention	22
Clerk of the court, fees of	43
Commissions <i>de bene esse</i>	11
Conjugal rights, action for restitution of	26
Contempt of court	47
Contribution towards costs	32
Costs	33
contribution towards	32
Counsels' and attorneys' fees	33
Court, contempt of	47
fees	43
messenger of	16
process of	14
Courts to be open to public	4
Curator <i>ad litem</i>	41
Defend, appearance to	22-25
Definitions	48
Delay in prosecution of action	35
Discovery of documents	28
Dismissal of action	38
Disposal of records	7
Divorce cases, record book of	2
Documents, discovery of	28
Duties and appointment of registrar	1-2
Endorsement of summons	19
Entry, as evidence	42
Errors	36
Evidence and witnesses	9
of alienists and other medical practitioners	5 (2)
record, entry, etc., as	42
to be given <i>viva voce</i>	5

- 22-25 Verskyning vir verdediging, pleit en eis in rekonvensie.
 26 Aksie om herstel van huweliksregte.
 27 Applikante *Pro Deo*.
 28 Blootlegging van stukke.
 29 Plasing op die rol vir verhoor.
 30 Verhoor.
 31 Oorkondes van verrigtinge.
 32 Aansoeke om bydrae ter bestryding van koste.
 33 Koste.
 34 Hersiening van taksasie.
 35 Vertraging in voortsetting van aksie.
 36 Nie-nakoming van reëls, met inbegrip van tydsbeperkings en foute.
 37 Verdaging en uitstel.
 38 Nie-verskyning van 'n party, terugtrekking, afwysing, ens.
 39 Nietigverklaring van uitsprake.
 40 Applikasies.
 41 Kurator *ad litem*.
 42 Oorkonde, inskrywing, ens., as getuienis.
 43 Gelde van griffier of klerk van die hof.
 44 Getuiegeld.
 45 Gelde van die geregsbode.
 46-47 Misdrywe.
 48 Definisies.
 49 Hangende verrigtinge word nie geraak nie.

INDEKS.

Onderwerp.	Reël.
Aangetekende pos, betekening per	17
Aansoeke om bydrae ter bestryding van koste	32
Aanstelling van griffier en sy werksaamhede	1-2
van snelskrifskrywer	31 (4)
Advokate en prokureurs, gelde van	33
Afwysing van aksie	38
Aksie, afwysing van	38
dagvaarding waarby begin word	18
om herstel van huweliksregte	26
ter rolleplasing vir verhoor	18 (2)
terugtrekking van	38
vertraging van	35
Applikante <i>Pro Deo</i>	27
Applikasies	40
Applikasies <i>ex parte</i>	40
Beskikking oor oorkondes	7
Besonderhede, nadere	21
Betekening en tenuitvoerlegging	14-17
Betekening van prosesstukke, kennisgewing, ens.	17
Blootlegging van stukke	28
Bydrae ter bestryding van koste	32
Dagvaarding, endossering van	19
terugtrekking van	38
vorms van, getuiedagvaarding, waarborge, ens.	14 (5)
waarby aksie begin word	18
wysiging van	20
Definisies	48
Egskedingsake, register van	2
Eis in rekonvensie	22
Eksekusie	12-13
Endossering van dagvaarding	19
Gelde van geregsbode	45
van griffier	43
van klerk van die hof	43
van prokureurs en advokate	33
Geldigheid van prosesstukke	15
Geregsbode	16
betekening, ens. van prosesstukke	16-17
gelde van	45
Geregtelike prosesstukke	14
Getuiedagvaarding	9
vorm van	14 (5)
Getuiegeld	44
Getuienis en getuies	9
oorkonde, inskrywing, ens., as	42
van psigiaters en ander mediese praktisyns	5 (2)
word mondeling afgelê	5

Subject.	Rule.	Onderwerp.	Reël.
Executing judgment, mode of	13	Getuies en getuienis	9
Execution	12-13	gelde van	44
and service of process through messenger	16-17	Griffier, aanstelling en werksaamhede van gelde	1-2
<i>Ex parte</i> applications	40	van	43
Expenses, witness	44	Hangende verrigtinge word nie geraak nie	49
Fees, counsels' and attorneys'	33	Hersiening van taksasie	34
of messenger	45	Herstel van huweliksregte	26
of office	14 (6)	Hof, minagting van	47
of registrar of clerk of court	43	vir publiek toeganklik	4
Force of process	15	Huweliksregte, aksie om herstel van	26
Forms of summons, subpoena, warrants, etc.	14 (5)	Inskrywing, as getuienis	42
Further particulars	21	Kennisgewings, betekening van	17
Hearing, action set-down for	29	Klerk van die hof, gelde van	43
Incurable insanity, application for decree of	5 (2)	Kommissies <i>de bene esse</i>	11
divorce on ground of	10	Koste	33
Interrogatories	13	aansoek om bydrae ter bestryding van	32
Judgment, mode of executing	39	Kurator <i>ad litem</i>	41
rescission of	8	Lasbriewe, vorm van	14 (5)
which may be granted		Leges	14 (6)
Languages, official, either may be used in pro-	6	Mediese praktisyns, getuienis van	5 (2)
ceedings		Minagting van die hof	47
Medical practitioners, evidence of	5 (2)	Misdrywe	46-47
Messenger, fees of	45	Nadere besonderhede	21
of the court	16	Nie-nakoming van reëls	36
service and execution of process through	16-17	Nietigverklaring van uitspraak	39
Misconduct of practitioner	3 (3)	Nie-verskyning van 'n party	38
Mode of executing judgment	13	Notule, inskrywing, ens., as getuienis	42
Non-appearance of a party	38	Ongeneeslike kranksinnigheid, applikasie om	
Non-compliance with rules including time limits	36	egskeidingsbevel op grond van	5 (2)
and errors	17	Onkoste van getuies	44
Notices, service of	46-47	Oorkondes, inskrywing en as getuienis	42
Offences	14 (6)	toeganklik vir publiek	44
Office, fees of	6	van verrigtinge	31
Official languages, use of in proceedings	36	Party, nie-verskyning van	38
Party, non-appearance of	3	verteenwoordiging van	3
representation of	9 (4)	Plasing van aksie op die rol	18 (2)
Penalty, witness failing to attend or give evidence	22	Pleit	22
Plea	37	<i>Pro Deo</i> applikante	27
Postponement and adjournment	3	Prokureurs en advokate, gelde van	33
Practitioner, misconduct of	31	Prosesstukke, betekening van	16-17
Proceedings, records of	15	betekening van	17
Process, force of	14	betekening van per aangetekende pos	17
of the court	16-17	geldigheid van	15
service and execution of through messenger	17	geregtelike	14
service of	17	Psigiaters, getuienis van	5 (2)
service of by registered post	27	Publiek het toegang tot howe	4
<i>Pro Deo</i> applicants	35	het toegang tot oorkondes	7
Prosecution of action, delay in	22	Reëls, nie-nakoming van	36
Reconvention, claim in	2	Register van egskedingsake	2
Record book of divorce cases	42	Regspraktisyn, wangedrag van	3
entry, etc., as evidence	7	Snelskrifskrywer, aanstelling van	31
Records, disposal of	31	Stukke, blootlegging van	28
of proceedings	7	Taksasie, hersiening van	43
public access to	17	Tenuitvoerlegging	12-13
Registered post, service of process by	1-2	en betekening, ens. deur geregsbode	16-17
Registrar, appointment and duties of	43	Terugtrekking van aksie	38
fees of	3	van dagvaarding	38
Representation of parties	39	Uitspraak	8
Rescission of judgments	26	nietigverklaring van	39
Restitution of conjugal rights	34	wyse waarop ten uitvoer gelê word	13
Review of taxation	36	Uitstel en verdaging	37
Rules, non-compliance with	49	Verdaging en uitstel	37
Saving of pending proceedings	16-17	Verdediging, verskyning vir	22-25
Service and execution of process through messenger	17	Verhoor	30
of process, notices, etc.	29	ter rolleplasing van aksie	18 (2)
Set-down for hearing, action	31 (4)	Vernietiging van vonnis	39
Shorthand writer, appointment of	9	Verrigtinge, hangende word nie geraak nie	49
Subpoena	14 (5)	oorkondes van	31
form of	20	voertaal by	6
Summons, amendment of	18	Verskyning vir verdediging	22-25
commencing action	19	Verteenwoordiging van partye	3
endorsement of	14 (5)	Vertraging in voortsetting van aksie	35
form of	38	Voertaal by verrigtinge	6
withdrawal of	34	Voortsetting van aksie, vertraging in	35
Taxation, review of	36	Vorms van dagvaardings, getuiedagvaardings,	
Time limits	30	lasbriewe, ens.	14 (5)
Trial	29		
set-down of			

Subject.	Rule.	Onderwerp	Reël.
Warrants, form of	14 (5)	Vraagpunte van	10
Withdrawal of action	38	Wangedrag van regspraktisyn	3 (3)
of summons	38	Werkzaamhede en aanstelling van griffier	1-2
Witnesses and evidence	9	Wyse waarop uitsprake van hof ten uitvoer gelê word	13
Witness expenses	44	Wysiging van dagvaarding	20
failure to attend or give evidence	9 (4)		

REGISTRAR: APPOINTMENT AND DUTIES OF

1. The Minister shall appoint an officer to perform the duties of registrar of the court: Provided that the court may in case of necessity, appoint any person to act temporarily as such registrar.

2. (1) A refusal by the registrar to do any act which he is required or empowered by these rules to do shall be subject to review by the court on application either *ex parte* or on notice, as the circumstances may require.

(2) The registrar shall keep a book to be called the "Record Book of Divorce Cases," and shall enter therein forthwith at each successive stage of the action—

- (a) the number of the action;
- (b) the names of the parties and their attorneys, if any;
- (c) the date of issue of the summons;
- (d) the nature of the claim, the judgment and the date thereof and the amount of taxed costs;
- (e) any remarks required by the special circumstances of the case.

(3) He shall also keep a daily index of all cases entered in the record book of divorce cases.

(4) The summons or other first document filed in a case or on an application not relating to a then pending case shall be numbered by the registrar with a consecutive number for the year; and the action or application shall be entered by him in the record book of divorce cases under that number.

(5) Every document afterwards served or delivered in such case or application, or in any subsequent case in continuation of any such application, shall be marked with such number by the party delivering it, and shall not be received by the registrar until so marked.

(6) All documents delivered to the registrar to be filed of record and all minutes made by the court shall be filed of record under the number of the respective action or application.

(7) Copies of such records shall, upon prepayment of the prescribed fees, be made and issued by the registrar to any person applying therefor and entitled thereto, or such copies may be made by such person in the presence of the registrar.

(8) Any act required to be done by the registrar may be done by the president of the court, except that the president shall in no case write out any affidavit, pleading or process for any party or tax any bill of costs.

(9) The record book of divorce cases shall be open to inspection without charge at all convenient times.

REPRESENTATION OF PARTIES

3. (1) (a) A party may institute or defend and may carry to completion any legal proceedings either—

- (i) in person; or
- (ii) by an attorney; or
- (iii) by an advocate duly instructed by an attorney.

(b) No person other than a practitioner acting under paragraph (a) shall be entitled to recover any costs other than necessary disbursements.

AANSTELLING VAN GRIFFIER EN SY WERKSAAMHEDE

1. Die Minister stel 'n amptenaar aan om die werkzaamhede van griffier van die hof te verrig: Met dien verstande dat die hof indien dit nodig is, iemand kan aanstel om tydelik as griffier op te tree.

2. (1) Indien die griffier weier om enigiets te doen wat ingevolge hierdie reëls van hom vereis of waartoe hy gemagtig word, is sy weiering onderworpe aan hersiening deur die hof by applikasie daarom, hetsy *ex parte* of by kennisgewing, na gelang van die omstandighede.

(2) Die griffier hou 'n register in stand wat die „Register van Egskeidingsake” heet en waarin hy in elke agtereenvolgende stadium van die aksie onverwyld 'n aantekening maak van—

- (a) die nommer van die aksie;
- (b) die name van die partye en hul prokureurs, indien enige;
- (c) die datum waarop die dagvaarding uitgereik is;
- (d) die aard van die eis, die uitspraak en die datum daarvan en die bedrag van die getakseerde koste;
- (e) opmerkings, as die besondere omstandighede van die saak dit vereis.

(3) Hy hou ook 'n daaglikse indeks in stand van alle sake wat in die register van egskeidingsake aangeteken is.

(4) Die dagvaarding of ander stuk wat eerste ingelewer word ten opsigte van 'n aksie of applikasie wat nie betrekking het op 'n saak wat asdan aanhangig is nie, word deur die griffier met 'n volgnummer vir die jaar genommer; en die aksie of applikasie word deur hom onder dié nommer in die register van egskeidingsake aangeteken.

(5) Iedere stuk wat daarna beteken of ingelewer word ten opsigte van sodanige aksie of applikasie of van 'n latere geding ter voortsetting van sodanige applikasie, word deur die party wat dit inlewer, met sodanige nommer gemerk, en die griffier weier om dit in ontvangs te neem alvorens dit aldus gemerk is.

(6) Alle stukke wat by die griffier ingelewer word om geliasseer te word, en alle notules van die hof word onder die nommer van die betrokke aksie of applikasie geliasseer.

(7) By vooruitbetaling van die voorgeskrewe gelde word afskrifte van sodanige oorkondes deur die griffier gemaak en uitgereik aan enige persoon wat daarom aansoek doen en daarop geregtig is, of kan sodanige afskrifte deur sodanige persoon in die teenwoordigheid van die griffier gemaak word.

(8) Enigiets wat die griffier verplig is om te doen kan deur die voorsitter van die hof verrig word, uitgesonderd dat die voorsitter in geen geval 'n beëdigde verklaring, 'n pleitskrif of 'n prosesstuk vir enige party mag uitskrif of 'n kosterekening mag takseer nie.

(9) Die register van egskeidingsake lê op alle gerieflike tye kosteloos ter insae van die publiek.

VERTEENWOORDIGING VAN PARTYE

3. (1) (a) Geregtelike verrigtinge kan deur 'n party ingestel of verdedig of tot volbrenging gevoer word deur sodanige party hetsy

- (i) persoonlik;
- (ii) of deur 'n prokureur;
- (iii) of deur 'n advokaat in behoorlike opdrag van 'n prokureur.

(b) Behalwe 'n regspraktisyn wat ingevolge paragraaf (a) optree, mag niemand anders enige koste, uitgesonderd noodsaaklike uitgawes, verhaal nie.

(2) It shall not be necessary for any person to file a power of attorney to act; but the authority of any person acting for a party may be challenged by the other party within forty-eight hours after he has notice that such person is so acting or, with the leave of the court on good cause shown, at any time before judgment and thereupon such person may not, without the leave of the court, so act further until he has satisfied the court that he has authority so to act; and the court may adjourn the hearing of the action or application to enable him to do so.

(3) Whenever in the opinion of the court, a practitioner has been guilty of misconduct or dishonourable practice, the court may report the fact—

- (a) in the case of an advocate to the branch of the Society of Advocates or Bar Council at the centre at which such advocate practices; or
- (b) in the case of an attorney to the Law Society concerned.

COURTS TO BE OPEN TO THE PUBLIC WITH EXCEPTIONS

4. (1) Except where otherwise provided by law the proceedings of the court shall be carried on in open court and recorded by the presiding officer or other officer appointed to record such proceedings.

(2) The court may in any case in the interest of good order or public morals, direct that a trial shall be held with closed doors or that (with such exceptions as the court may direct) females or minors or the public generally shall not be permitted to be present thereat, or that the trial be held in some other place than the court room.

(3) If any person present in court disturbs the peace or order thereof, the court may order that person to be removed and detained in custody until the rising of the court.

(4) If, in its opinion, peace or order cannot otherwise be secured, the court may order the court room to be cleared and the doors thereof to be closed to the public.

EVIDENCE TO BE GIVEN "VIVA VOCE" WITH EXCEPTIONS

5. (1) Except as is otherwise provided in these rules every witness in any action or application shall deliver his evidence *viva voce* and in open court: Provided that, where any witness is unable on account of ill health or advanced age to attend the court, his evidence may be taken in the presence of the presiding officer, the parties and their legal representatives (if there be such representative or representatives and he or they choose to attend) at such place as may seem to the court most convenient.

(2) Where application is made for a decree of divorce on the ground of incurable insanity under the provisions of the Divorce Laws Amendment Act, 1935 (Act No. 32 of 1935), the court may, in its discretion, allow the evidence of alienists and other medical practitioners and of a curator *ad litem* to be given by affidavit.

(3) Whenever by reason of physical affliction or other good and sufficient cause any witness is unable to give his evidence *viva voce* the court may, in its discretion, allow him to give his evidence in any other manner whereby intelligible communication can be established between such witness and the court.

(4) All oral evidence shall be given upon oath or affirmation after the witness has been duly sworn or admonished to speak the truth.

MEDIUM TO BE EMPLOYED IN PROCEEDINGS

6. Either of the official languages may be used at any stage of the proceedings in the court and the evidence shall be taken down in the language so used.

(2) Iemand hoef nie 'n prokurasie om op te tree inlewer nie, maar die bevoegdheid van iemand wat ten behoeve van 'n party optree, kan deur die ander party gewraak word binne agt-en-veertig uur nadat hy kennis daarvan geneem het dat so iemand aldus optree, of, met die toestemming van die hof na aanvoering van voldoende gronde, te eniger tyd voordat uitspraak gegee word; daarna mag so iemand nie sonder die toestemming van die hof aldus verder optree alvorens hy die hof oortuig het van sy bevoegdheid om aldus op te tree nie; en die hof kan die verhoor van die aksie of applikasie verdaag ten einde hom in staat te stel om dit te doen.

(3) Wanneer ookal 'n regspraktisyn hom na die oordeel van die hof aan wangedrag of eerlose praktyk skuldig gemaak het, kan die hof dit rapporteer—

- (a) in die geval van 'n advokaat, aan die tak van die Vereniging van Advokate of die Balieraad in die sentrum waar sodanige advokaat praktiseer; of
- (b) in die geval van 'n prokureur, aan die betrokke Wetsgenootskap.

HOWE VIR DIE PUBLIEK TOEGANKLIK MET UITSONDERINGS

4. (1) Behoudens andersluidende regsbepalings vind die verrigtinge van die hof in die openbaar plaas en word dit aangeteken deur die voorsittende beampte, of 'n ander amptenaar wat aangestel is om sodanige verrigtinge aan te teken.

(2) Die hof kan terwille van die goeie orde of die openbare sedelikheid in enige saak gelas dat die verhoor agter geslote deure moet plaasvind of dat, behoudens sodanige uitsonderings as wat die hof bepaal, vroue of minderjariges of die publiek in die algemeen nie toegelaat word om die verhoor by te woon nie, of dat die verhoor in 'n ander plek as die hofsaal plaasvind.

(3) Indien iemand wat in die hof aanwesig is, die vrede of orde daarvan versteur, kan die hof gelas dat hy verwyder en in hegtenis gehou word totdat die hof verdaag.

(4) Indien die vrede of orde na die oordeel van die hof nie andersins verseker kan word nie, kan hy gelas dat die hofsaal ontruim en die deure daarvan vir die publiek gesluit word.

GETUIENIS WORD, MET UITSONDERINGS, MONDELING AFGELÊ

5. (1) Behoudens andersluidende bepalings in hierdie reëls vervat, lê elke getuie by 'n aksie of 'n applikasie sy getuienis mondeling en in die openbaar af: Met dien verstande dat as enige getuie weens ongesteldheid of gevorderde ouderdom nie daartoe in staat is om die verhoor by te woon nie, sy getuienis in die teenwoordigheid van die voorsittende beampte, die partye en hul regsvertegenwoordigers (as daar enige sodanige verteenwoordiger of verteenwoordigers is en hy of hulle verkies om teenwoordig te wees) afgeneem kan word op sodanige plek as wat die hof die gerieflikste ag.

(2) By 'n applikasie ingevolge die Egskeidingswette Wysigingswet, 1935 (Wet No. 32 van 1935), om 'n egskeidingsbevel op grond van ongeneeslike kranksinnigheid, kan die hof na goëddunke toelaat dat die getuienis van psigiaters, ander mediese praktisyns en van 'n kurator *ad litem* by wyse van 'n beëdigde verklaring afgelê word.

(3) Wanneer enige getuie ook al weens 'n liggaamlike gebrek of ander grondige en voldoende oorsaak, nie in staat is om sy getuienis mondeling af te lê nie, kan die hof na goëddunke toelaat dat hy sy getuienis op enige ander manier aflê waarop hy en die hof verstaanbaar met mekaar in verbinding is.

(4) Alle mondelinge getuienis word onder eed of by plegtige verklaring afgelê nadat die getuie behoorlik beëdig is of gewaarsku is om die waarheid te praat.

VOERTAAL BY VERRIGTINGE

6. Of die een of die ander van die twee amptelike tale kan in enige stadium van die verrigtinge in die hof gebesig word en die getuienis word afgeneem in die taal wat aldus gebesig word.

RECORDS: PUBLIC ACCESS TO

7. The records of the court shall be accessible to the public under supervision of the registrar at convenient times and upon payment of the fees prescribed by these rules and for this purpose and for all other purposes the records shall be preserved at the headquarters of the president of the Bantu Divorce Court: Provided that after fifteen years from the date of the judgment in any proceedings the record of such proceedings may, upon the order of the Secretary for Bantu Administration and Development be removed to a central place of custody or be destroyed or otherwise disposed of.

JUDGMENT

8. The Court may as the result of the trial of an action grant—

- (a) judgment for the plaintiff in respect of his claim in so far as he has proved the same;
- (b) judgment for the defendant in respect of his defence in so far as he has proved the same;
- (c) absolution from the instance if it appears to the court that the evidence does not justify the court in giving judgment for either party;
- (d) such judgment as to costs as may be just.

WITNESSES AND EVIDENCE

9. (1) Any party to an action or other proceeding where the attendance of witnesses is required may procure the attendance of any witness to give evidence or to produce any books, papers or documents by suing out a subpoena which shall be signed by the registrar or by the clerk of any Bantu Affairs Commissioner's court.

(2) There shall be delivered to the messenger (if the party suing out the subpoena desires it to be served through the messenger) together with the said subpoena as many copies thereof as there are witnesses to be summoned and also such sum or sums of money as the party for whom they are to be summoned intends that the messenger shall pay or offer to the said witnesses respectively for their conduct money.

(3) The court may set aside service of any subpoena if it shall appear that the witness served was not given reasonable time to enable him to appear in pursuance of the subpoena.

(4) (a) If any person duly subpoenaed to give evidence or to produce books, papers or documents in his possession or under his control, which the party requiring his attendance desires to show in evidence, fails, without lawful excuse, to attend or to give evidence or to produce those books, papers or documents according to the subpoena, or, unless duly excused, fails to remain in attendance throughout the trial, the court may, upon being satisfied upon oath or by the return of the messenger that such person has been duly subpoenaed and that his reasonable expenses have been paid or offered to him, impose upon the said person a fine not exceeding fifty rand, and in default of payment, imprisonment for a period not exceeding one month whether or not such person is otherwise subject to the jurisdiction of the court.

(b) If any person so subpoenaed fails to appear or, unless duly excused, to remain in attendance throughout the trial the court may also, upon being satisfied as aforesaid and in case no lawful excuse for such failure seems to the court to exist, issue a warrant for his apprehension in order that he may be brought up to give his evidence and to be otherwise dealt with according to law, whether or not such person is otherwise subject to the jurisdiction of the court.

(c) The court may, on cause shown, remit the whole or any part of any fine or imprisonment which it has imposed under this subrule.

OORKONDES: TOEGANKLIK VIR PUBLIEK

7. Die oorkondes van die hof is op geleë tye en by betaling van die gelde, by hierdie reëls voorgeskryf, onder toesig van die griffier vir die publiek toeganklik; vir dié doel en vir alle ander doeleindes word die oorkonde in die hoofkantoor van die voorsitter van die Bantoe-egskeldingshof in bewaring gehou: Met dien verstande dat die oorkonde van 'n regsding vyftien jaar na die datum waarop uitspraak daarin gegee is, op las van die Sekretaris van Bantoe-administrasie en -ontwikkeling na 'n sentrale bewaarplek geneem of vernietig of anders oor beskik kan word.

UITSpraak

8. Die hof kan as gevolg van die verhoor van 'n aksie—
 - (a) uitspraak ten gunste van die eiser ten opsigte van sy eis gee, in sover hy dit bewys het;
 - (b) uitspraak ten gunste van die verweerder ten opsigte van sy verweer gee, in sover hy dit bewys het;
 - (c) uitspraak van absolusie van die instansie gee, as die hof van oordeel is dat die getuienis hom nie regverdig om uitspraak ten gunste van die een of die ander van die partye te gee nie;
 - (d) sodanige uitspraak gee ten opsigte van die koste as wat billik is.

GETUIES EN GETUIENIS

9. (1) Enige party by 'n aksie of ander geding wat deur getuies bygewoon moet word, kan enige getuie verplig om voor die hof te verskyn teen einde getuienis af te lê of om enige boeke, geskrifte of dokumente oor te lê, deur 'n getuiedagvaarding uit te neem wat deur die griffier of die klerk van enige Bantoesakekommissarishof onderteken is.

(2) As die party wat die getuiedagvaarding uitneem, verlang dat dit deur tussenkoms van die geregsbode beteken moet word, word daar aan die geregsbode, benevens genoemde getuiedagvaarding, soveel afskrifte daarvan afgelewer as wat daar getuies is wat gedagvaar moet word, asook sodanige bedrag of bedrae as wat die party ten behoeve van wie die getuies gedagvaar word, voornemens is om deur bemiddeling van die geregsbode aan genoemde getuies onderskeidelik as getuiegeld te betaal of aan te bied.

(3) Die hof kan die betekening van enige getuiedagvaarding nietig verklaar as dit blyk dat daar nie aan die getuie aan wie die getuiedagvaarding beteken is, redelike tyd toegestaan is om ingevolge die getuiedagvaarding te verskyn nie.

(4) (a) As iemand wat behoorlik gedagvaar is om getuienis af te lê of om boeke, geskrifte of dokumente wat in sy besit of onder sy beheer is oor te lê en wat deur die party wat sy bywoning verlang as getuienis wil aanvoer, sonder wettige verontskuldiging versuim om sy opwagting te maak of om getuienis af te lê of om dié boeke, geskrifte of dokumente ooreenkomstig die getuiedagvaarding oor te lê, of, tensy hy behoorlik verskoon is, versuim om die verhoor deurentyd by te woon, kan die hof, as hy op grond van 'n beëdigde verklaring of van die relaas van die geregsbode daarvan oortuig is dat sodanige persoon behoorlik gedagvaar is en dat sy redelike onkoste aan hom betaal of aangebied is, hom vonnis tot 'n boete van hoogstens vyftig rand en by wanbetaling tot gevangenisstraf van hoogstens 'n maand, ongeag of hy andersins aan die regspraak van die hof onderworpe is, al dan nie.

(b) As iemand wat aldus gedagvaar word, versuim om sy opwagting te maak of om die verhoor deurentyd by te woon, tensy hy behoorlik verskoon is; kan die hof ook, as hy soos vermeld, daarvan oortuig is dat daar geen wettige verontskuldiging vir die versuim bestaan of skyn te bestaan nie, 'n lasbrief uitreik vir sy inhegtenisneming ten einde hom voor die hof te laat bring om sy getuienis af te lê en hom andersins volgens wet te behandel, ongeag of hy andersins aan die regspraak van die hof onderworpe is, al dan nie.

(c) As daar afdoende gronde daarvoor aangevoer word kan die hof algehele of gedeeltelike kwytskelding verleen van die boete of gevangenisstraf wat hy kragtens hierdie subreël opgelê het.

(d) The court may order the costs of any postponement or adjournment occasioned by the default of a witness or any portion of such costs to be paid out of any fine imposed upon such witness.

INTERROGATORIES

10. (1) Whenever a witness resides or is in a district other than that wherein the case is being heard, the court may, if it appears to be consistent with the ends of justice, upon the application of either party, approve of such interrogatories as either party shall desire to have put to such witness and shall direct the same to be transmitted, together with any further interrogatories framed by the court of the Bantu Affairs Commissioner of the district within which such witness resides or is.

(2) The Bantu Affairs Commissioner's court shall thereupon subpoena such witness to appear and upon his appearance shall take his evidence in manner and form as if he were a witness in a case pending before that court, and shall put to the witness the said interrogatories and such further questions as may seem to be necessary to obtain full and true answers to the interrogatories, and shall record the evidence of the witness and shall transmit the same to the registrar. The said record shall, subject to all lawful objections, be received and taken as evidence in that case.

(3) Every witness so subpoenaed to appear shall be liable to like penalties in case of non-attendance or failure to give evidence or to produce books, papers or documents as if he had been subpoenaed to give evidence in that court.

COMMISSIONS "DE BENE ESSE"

11. (1) The court may in any case which is pending before it, whenever it may be expedient or consistent with the ends of justice to do so, appoint a person to be a commissioner to take the evidence of any witness, whether within the Republic or elsewhere, upon the request of one of the parties and after due notice to the other party.

(2) The person so appointed shall put to such witness such questions as may have been transmitted to him on agreement between the parties, or otherwise shall allow the parties to examine such witness, and may himself examine such witness as if the witness were being examined in court. He shall record or cause to be recorded the evidence of such witness and the evidence so recorded shall be read over to and shall be signed by the witness. The said record shall, subject to all lawful objections, be received as evidence in the case.

EXECUTION

12. (1) The court may issue against any party to an action or proceeding any form of process in execution of its judgment in such action or proceeding.

(2) The court may, on good cause shown, stay or set aside any warrant of execution or arrest issued by it.

(3) The process for the execution of any judgment shall be by warrant issued and signed by the registrar and addressed to the messenger and shall also be signed by the party suing out the same.

(4) Such process may be sued out by any person in whose favour any such judgment shall have been given, if such judgment is not then satisfied, stayed or suspended.

(5) Such process may at any time, on payment of the fees incurred, be withdrawn or suspended by notice to the messenger by the party who has sued out such process. A request in writing made from time to time by such party to defer execution of such process for a definite period not being longer than one month shall not be deemed to be a suspension.

(d) Die hof kan beveel dat die koste van 'n uitstel of verdaging wat deur die versuim van 'n getuie veroorsaak is, of 'n gedeelte van sodanige koste, betaal word uit die boete wat sodanige getuie opgelê is.

VRAAGPUNTE

10. (1) Wanneer 'n getuie ook al in 'n ander distrik as dié waarin die saak verhoor word, woon of homself daarin bevind, kan die hof, as dit blyk bestaanbaar met die regspleging te wees, op versoek van die een of die ander van die partye die vraagpunte goedkeur wat elke party aan sodanige getuie wil laat stel, en opdrag gee dat dié vraagpunte, tesame met enige verdere vraagpunte wat die hof opstel, aan die Bantoesakekommissarishof van die distrik waarin sodanige getuie woon of hom bevind, gestuur word.

(2) Daarna word die getuie gedagvaar om voor die Bantoesakekommissarishof te verskyn en by sy verskynning word sy getuienis op die wyse en in die vorm afgeneem as sou hy 'n getuie in 'n saak wees wat in sodanige hof aanhangig is, en word genoemde vraagpunte aan die getuie gestel, asook sodanige verdere vrae as wat nodig blyk te wees ten einde volledige en juiste antwoorde op die vraagpunte te verkry, en word die getuienis van die getuie genotuleer en aan die griffier gestuur. Behoudens alle wettige besware, word genoemde notule aangeneem en beskou as getuienis in die onderhawige saak.

(3) Elke getuie wat aldus gedagvaar word om te verskyn, stel hom in die geval van nie-verskynning of versuim om getuienis af te lê of om boeke, geskrifte of dokumente oor te lê, aan dieselfde straf bloot as sou hy gedagvaar gewees het om getuienis in sodanige hof af te lê.

KOMMISSIES „DE BENE ESSE"

11. (1) Die hof kan in enige saak wat by hom aanhangig is, indien dit dienstig of bestaanbaar met die regspleging is, op versoek van een van die partye en na behoorlike kennisgewing aan die ander party, iemand as kommissaris aanstel om die getuienis van 'n getuie af te neem, hetsy binne die Republiek of elders.

(2) Die persoon aldus aangestel, stel aan sodanige getuie die vrae wat by onderlinge ooreenkoms tussen die partye aan hom gestuur is, of laat die partye andersins toe om die getuie te ondervra, en kan self die getuie ondervra asof die getuie in die hof ondervra word. Hy notuleer die getuienis van sodanige getuie of laat dit notuleer en die getuienis aldus genotuleer word aan die getuie voorgelees en deur hom onderteken. Behoudens alle wettige besware word sodanige notule as getuienis in die saak aangeneem.

TENUITVOERLEGGING

12. (1) Die hof kan enige prosesstuk vir die tenuitvoerlegging van sy uitspraak in enige aksie of geding, teen enige party by sodanige aksie of geding uitreik.

(2) As afdoende gronde aangevoer word kan die hof enige lasbrief vir eksekusie of vir arres wat deur hom uitgereik is, stuit of nietig verklaar.

(3) Die prosesstuk vir die tenuitvoerlegging van enige uitspraak is 'n lasbrief wat deur die griffier uitgereik en onderteken en aan die geregsbode geadresseer is; dit moet ook deur die party wat dit uitneem, onderteken wees.

(4) Sodanige prosesstuk kan deur enigiemand uitgeleë word ten behoeve van wie sodanige uitspraak gegee is, mits daar nie asdan al aan die uitspraak voldoen is of dit nie asdan gestuit of opgeskort is nie.

(5) Teen betaling van die koste aan gelde bestee kan die party wat sodanige prosesstuk uitgeleë het, dit te eniger tyd intrek of opskort deur kennis aan die geregsbode te gee. 'n Skriftelike versoek wat van tyd tot tyd deur sodanige party gedoen word ten einde die tenuitvoerlegging van sodanige prosesstuk vir 'n bepaalde tydperk van hoogstens een maand uit te stel, word nie geag 'n opskorting daarvan te wees nie.

(6) Any alteration in such process shall be initialled by the registrar before such process is issued by him.

(7) Any such process shall be invalid if a wrong person is named therein as a party; but no such process shall be invalid by reason of the misspelling of any name therein, or of any error as to date.

13. The mode of executing any judgment of the court for the payment of money shall, *mutatis mutandis* be as prescribed for the execution of judgments of Bantu Affairs Commissioner's courts.

PROCESS OF THE COURT

14. (1) All process of the court for service or execution and all documents or copies to be filed of record shall be on foolscap paper.

(2) Any process or notice or document issued or delivered shall be endorsed with the name and address of the parties issuing or delivering it.

(3) All process of the court shall be directed to the messenger and shall, except as hereinafter provided, be issued and signed by the registrar, bear the date of issue and the name and postal address of the party suing it out.

(4) Subpoenas for compelling the attendance of witnesses and notice of any application may be signed either by the registrar or by the clerk of any Bantu Affairs Commissioner's court.

(5) The forms of subpoena, warrant of execution, warrant for fine or arrest of a witness in default and generally all other forms necessary for the proper and effective carrying out of these rules shall, save where otherwise provided in these rules, be those prescribed for courts of Bantu Affairs Commissioner, suitably adapted.

(6) Subject to the provisions of rule 23 (4) and save in the case of a party employing an attorney, the clerk of the court of Bantu Affairs Commissioner of the area in which any party resides shall, upon the request of such party, write out and prepare any process of court or any other document upon prepayment of the fees prescribed in Table C of the Second Annexure to the rules for Bantu Affairs Commissioner's courts.

FORCE OF PROCESS

15. (1) Every writ or warrant issued by the court shall be of force throughout its area of jurisdiction and all such process which is required to be served outside the area of jurisdiction of the court shall, when endorsed by the Bantu Affairs Commissioner within whose area of jurisdiction it is to be served (and every Bantu Affairs Commissioner is hereby required on production to him of such process to endorse the same) be of force throughout such area.

(2) Every process issued by the court, other than a writ or warrant, shall be of force throughout the Republic.

MESSENGER OF THE COURT

16. (1) Except where otherwise provided in these rules, the process of the court shall be served or executed, as the case may be, through the messenger upon payment by the party suing out the process of the fees prescribed in the rules for courts of Bantu Affairs Commissioners.

(2) Service or execution of process of the court shall be effected without avoidable delay, and the messenger shall, in any case where resistance to the due and proper service or execution of such process has been encountered or is reasonably anticipated, have power to call upon any officer or members of the police force to render aid to himself or his deputy.

(6) Enige wysiging van sodanige prosesstuk word deur die griffier geparafeer alvorens hy sodanige prosesstuk uitreik.

(7) Enige sodanige prosesstuk is ongeldig as 'n verkeerde persoon daarin as 'n party aangehaal word, maar geen sodanige prosesstuk is ongeldig omrede daar met die spelling van 'n naam of die datum daarin gefouteer is nie.

13. Die wyse waarop enige uitspraak van die hof dat geld betaal moet word, ten uitvoer gelê word, is *mutatis mutandis* dieselfde as dié wat vir die tenuitvoerlegging van uitsprake van Bantoesakekommissarishowe voorgeskryf word.

GEREGTELIKE PROSESSTUKKE

14. (1) Alle prosesstukke van die hof vir betekening of tenuitvoerlegging en alle dokumente of afskrifte wat ge-liaaseer moet word, moet op papier van foliogrootte wees.

(2) Op enige prosesstuk of kennisgewing of dokument wat uitgereik of afgelewer word, moet die naam en adres van die partye wat dit uitreik of aflewer, geëndosseer word.

(3) Elke prosesstuk van die hof moet aan die geregsbode gerig wees; en dit moet, behoudens hieropvolgende bepalings, deur die griffier uitgereik en onderteken word, en die datum van uitreiking, asook die naam en posadres van die party wat dit uitneem, bevat.

(4) 'n Getuiedagvaarding om 'n getuie te verplig om 'n verhoor by te woon en 'n kennisgewing van enige aplikasie kan òf deur die griffier òf deur die klerk van 'n Bantoesakekommissarishof onderteken word.

(5) Die vorms van 'n getuiedagvaarding, lasbrief vir eksekusie, lasbrief vir die beboeting of inhegtenisneming van 'n getuie wat in gebreke bly om te verskyn, en in die algemeen alle vorms wat vir die behoorlike en doeltreffende toepassing van hierdie reëls benodig word, is behoudens andersluidende bepalings in hierdie reëls, dié wat vir Bantoesakekommissarishowe voorgeskryf is en paslik aangepas is.

(6) Behoudens die bepalings van reël 23 (4) en behalwe in die geval van 'n party wat van die dienste van 'n prokureur gebruik maak, moet die klerk van die Bantoesakekommissarishof vir die gebied waarin enige party woonagtig is, op versoek van sodanige party enige geregtelike prosesstukke of enige ander dokument uitskryf en opstel by vooruitbetaling van die gelde voorgeskryf in Tabel C van die Tweede Aanhangsel van die reëls vir Bantoesakekommissarishowe.

GELDIGHEID VAN PROSESSTUKKE

15. (1) Elke bevelskrif of lasbrief wat die hof uitreik, is oral in sy regsgebied van krag en alle sodanige prosesstukke wat buitekant die regsgebied van die hof beteken moet word, is oral van krag in die regsgebied van die Bantoesakekommissaris waarin dit beteken moet word, nadat dit deur hom geëndosseer is (en van elke Bantoesakekommissaris word hierby vereis dat hy by voorlegging van sodanige prosesstuk aan hom, dit moet endosseer).

(2) Elke prosesstuk, uitgesonderd 'n bevelskrif of lasbrief, wat deur die hof uitgereik word, is oral in die Republiek van krag.

GEREGSBODE

16. (1) Behoudens andersluidende bepalings in hierdie reëls, word die prosesstukke van die hof deur die geregsbode beteken of ten uitvoer gelê, al na gelang van die geval, teen betaling deur die party wat die prosesstuk uitneem, van die gelde wat by die reëls van die Bantoesakekommissarishowe voorgeskryf is.

(2) Prosesstukke van die hof moet sonder vermydelike vertraging beteken of ten uitvoer gelê word en die geregsbode is bevoeg om, indien daar verset teen die behoorlike betekening of tenuitvoerlegging van sodanige prosesstuk ondervind is of redelikerwys verwag word, 'n be-ampte of lede van die polisiemag te versoek om hulp aan hom of sy adjunk te verleen.

(3) The messenger shall endorse on or annex to all process entrusted to him for service or execution a return showing the date and manner of service or the result of execution, as the case may be, and shall then forthwith return the said process to the registrar.

(4) The messenger shall, as to process entrusted to him for service, notify as soon as may be by post or otherwise in writing the practitioner who sued out the process, or, if there be no such practitioner, the registrar, either—

- (i) that service has been duly effected and the date thereof; or
- (ii) that he has been unable to effect service and the reason for such inability.

SERVICE OF PROCESS, NOTICES, ETC.

17. (1) A party requiring service of any process, notice or other document to be made by the messenger shall deliver to him the original of such process, notice or document, together with as many copies thereof as there are persons to be served.

(2) Except in the case of service by post, process and notice may not be served on Sunday or on a public holiday.

(3) All process shall, subject to the provisions of this rule, be served upon the person affected thereby by delivery of a copy thereof in one or other of the following manners—

- (i) to the said person personally or to his duly authorised agent;
- (ii) at his residence or place of business or employment to some person apparently not less than sixteen years of age and apparently residing at or employed there;

“residence” for the purpose of this paragraph when a building is occupied by more than one person or family means that portion of the building occupied by the person to be served;

- (iii) if the person to be served has chosen a *domicilium citandi* at the *domicilium* so chosen;
- (iv) if the address of the person to be served is within the area of jurisdiction of the court for which the messenger has been appointed, and if the plaintiff or his authorized agent has given written instruction to the messenger to serve by registered post the process shall be so served:

Provided that the court may, if there is reason to doubt whether the process served has come to the actual knowledge of the person to be served and in the absence of satisfactory evidence, treat such service as invalid.

(4) The messenger shall on demand by the person upon or against whom process is served, exhibit to him the original process except where service has been effected by post, in which case the original may be inspected where it is filed of record.

(5) Where the person to be served keeps his residence or place of business closed, and thus prevents the messenger from serving the process, it shall be sufficient service to affix a copy thereof to the outer or principal door of such residence or place of business.

(6) Where the messenger is unable after diligent search to find at the residence or *domicilium citandi* of the person to be served either that person or such person as is described in subrule (3) (ii) it shall be sufficient service to affix a copy of the process to the outer or principal door of such residence or to leave a copy of the process at such *domicilium*.

(7) Where two or more persons are to be served with the same process service shall be effected upon each.

(3) Die geregsbode teken sy relaas aan op of heg dit aan alle prosesstukke wat vir betekening of tenuitvoerlegging aan hom toevertrou word, en dui daarin die datum en wyse van betekening of die uitslag van tenuitvoerlegging aan, al na gelang van die geval, en besorg genoemde prosesstukke dadelik daarna aan die griffier terug.

(4) Wat prosesstukke betref wat vir betekening aan hom toevertrou is, moet die geregsbode die praktisyn wat die prosesstuk uitgeneem het, of die griffier, indien 'n praktisyn dit nie uitgeneem het nie, so gou moontlik per pos of andersins skriftelik in kennis stel—

- (i) dat die betekening behoorlik uitgevoer is en die datum daarvan; of
- (ii) dat hy nie in staat was om die betekening uit te voer nie en die rede daarvoor.

BETEKENING VAN PROSESSTUKKE, KENNISGEWINGS, ENS.

17. (1) 'n Party wat verlang dat enige prosesstuk, kennisgewing of ander dokument deur die geregsbode beteken moet word, moet aan hom die oorspronklike prosesstuk, kennisgewing of dokument lewer, tesame met soveel afskrifte daarvan as wat daar persone is aan wie dit beteken moet word.

(2) Behalwe in die geval van betekening per pos, mag prosesstukke en kennisgewings nie op Sondag of op openbare vakansiedae beteken word nie.

(3) Behoudens die bepalings van hierdie reël, moet alle prosesstukke aan die betrokke persoon beteken word deur 'n afskrif daarvan op die een of ander van die volgende maniere af te lewer—

- (i) aan sodanige persoon self of aan sy behoorlik gevolmagtigde;
- (ii) by sy woning of besigheids- of werkplek aan iemand wat nie jonger as sestiën jaar voorkom nie en wat skynbaar daar woon of werk; vir doeleindes van hierdie paragraaf, beteken „woning” in die geval van 'n gebou wat deur meer as een persoon of gesin bewoon word, dié gedeelte van die gebou wat deur die persoon bewoon word aan wie betekening moet geskied;
- (iii) as die persoon aan wie 'n prosesstuk beteken moet word, 'n *domicilium citandi* gekies het, by die *domicilium* wat hy gekies het;
- (iv) as die adres van die persoon aan wie 'n prosesstuk beteken moet word, binne die regsgebied van die hof is ten opsigte waarvan die geregsbode aangestel is, en as die eiser of sy gevolmagtigde die geregsbode skriftelik gelas het om per aangetekende pos te beteken, word die prosesstuk aldus beteken:

Met dien verstande dat die hof sodanige betekening as ongeldig kan behandel as daar rede is om te twyfel of, en daar nie bevredigende bewys is nie dat die prosesstuk wat beteken is werklik onder die aandag van die persoon gekom het aan wie dit beteken moes word.

(4) Op versoek van iemand aan of teen wie 'n prosesstuk beteken word, toon die geregsbode die oorspronklike van die prosesstuk aan hom, tensy die betekening per pos uitgevoer is, in welke geval die oorspronklike nagegaan kan word op die plek waar dit geliasseer is.

(5) Indien die persoon aan wie die prosesstuk beteken moet word, sy woning of besigheidsplek gesluit hou en sodoende die geregsbode verhinder om die prosesstuk te beteken, is dit afdoende betekening om 'n afskrif daarvan aan die buite- of hoofdeur van sodanige woning of besigheidsplek te heg.

(6) As die geregsbode deeglik gesoek het maar nie of die persoon aan wie beteken moet word, of iemand wat in subreël (3) (ii) beskryf word, by sodanige persoon se woning of *domicilium citandi* kon vind nie, is dit afdoende betekening as 'n afskrif van die prosesstuk aan die buite- of hoofdeur van sodanige woning geheg of by sodanige *domicilium* gelaat word.

(7) Wanneer dieselfde prosesstuk aan twee of meer persone beteken moet word, moet dit aan elkeen van hulle beteken word.

(8) Service of a subpoena on a witness may be effected at a reasonable time before attendance is required in any manner hereinbefore prescribed but need not be effected through the messenger.

(9) (a) Service of any notice, request, statement or other document which is not process of the court may be effected by delivery by hand at the address for service given in the summons or pleadings, as the case may be, or by sending it by registered post to the postal address so given.

(b) An address for service or postal address so given may be changed by the filing of record with the registrar of notice of a new address and the service of a copy thereof upon the opposite party and thereafter service may be effected at such new address.

(c) Service by registered post under this subrule shall be deemed, until the contrary appear, to have been effected at 10 a.m. on the next day but six after the postmarked date upon the receipt for registration.

(d) Service under this subrule need not be effected through the messenger.

(10) Where the court is satisfied on evidence by affidavit or affidavits that service cannot be effected in any manner hereinbefore prescribed and that the action is within its jurisdiction it may make an order allowing service to be effected in such manner as may be stated in such order.

(11) Where the service to be effected is that of a restitution order or of an order made *ex parte*, which calls upon the defendant or respondent to comply with such order or to show cause, as the case may be, at a time stated or limited in the order, it shall be effected at least fourteen days before the time stated or limited therein.

(12) Except where otherwise provided, notice of application to the court shall be served at least seven days before the time appointed for the hearing of the application but the court may on cause shown reduce such period.

(13) (a) Unless otherwise provided, where service of process may be effected by registered post, the service shall be so effected by the messenger placing a copy thereof in an envelope, addressing and posting it by prepaid registered letter to the address of the party to be served and at the time of registration making application for an acknowledgment by the addressee of the receipt thereof as provided in regulation 44 of Government Notice No. R.550 dated 14th April, 1960.

(b) A receipt form completed as provided in regulation 57 of the said Government Notice shall be a sufficient acknowledgment of receipt for the purposes hereof.

(c) If no acknowledgment be received the messenger shall state the fact in his return of service of the summons or process.

(d) Every such letter shall have on the envelope a printed or typewritten notice in the following terms:—

"This letter must not be re-addressed. If delivery is not effected before 19..... it must be returned to the messenger of the Bantu Affairs Commissioner's court at"

SUMMONS COMMENCING ACTION

18 (1) The process of the court for commencing an action shall be by summons informing the defendant that, if he disputes the plaintiff's claim and wishes to defend the action, he shall within one month after the date of the service of the summons upon him enter an appearance to answer the claim of the plaintiff and warning the defendant of the consequences of failure to do so.

(2) The summons shall state—

(8) 'n Getuiedagvaarding kan 'n redelike tyd voordat 'n getuie sy opwagting by die hof moet maak, aan hom beteken word op enige van die maniere hierbo bepaal, maar dit hoef nie deur die geregsbode beteken te word nie.

(9) (a) Enige kennisgewing, versoek, verklaring of ander dokument wat nie 'n prosesstuk van die hof is nie, kan beteken word deur dit met die hand af te lewer aan die adres wat in die dagvaarding of die pleitskrifte, al na gelang van die geval, vir betekening aangegee word, of deur dit per aangetekende pos te stuur aan die posadres wat aldus aangegee word.

(b) 'n Adres vir betekening of 'n posadres wat aldus aangegee word, kan verander word deur kennisgewing van 'n nuwe adres by die griffier vir liassering in te lewer en 'n afskrif daarvan aan die teenparty te beteken; daarna kan betekening by sodanige nuwe adres uitgevoer word.

(c) Totdat die teendeel blyk, word dit geag dat betekening per aangetekende pos ingevolge hierdie subreël om 10 vm. op die sewende dag na die datum van die posmerk op die registrasiebewys uitgevoer is.

(d) Betekening ingevolge hierdie subreël hoef nie deur bemiddeling van die geregsbode uitgevoer te word nie.

(10) Indien die hof homself ingevolge getuienis vervat in een of meer beëdigde verklarings daarvan vergewis het dat betekening nie op enigeen van die maniere wat hierbo beskryf is, uitgevoer kan word nie en dat die aksie binne sy regsbevoegdheid is, kan hy beveel dat betekening op die manier wat in sy bevel bepaal word, uitgevoer moet word.

(11) Wanneer 'n herstelbevel of 'n bevel *ex parte* beteken moet word ingevolge waarvan van die verweerder of respondent vereis word om op 'n tyd wat in sodanige bevel vermeld of beperk word, aan sodanige bevel te voldoen of gronde aan te voer, al na gelang van die geval, moet die betekening minstens veertien dae voor die tyd in die bevel gemeld of beperk, uitgevoer word.

(12) Behoudens andersluidende bepalings moet 'n kennisgewing van 'n applikasie aan die hof minstens sewe dae voor die datum wat vir die verhoor van die applikasie bepaal is, beteken word, maar die hof kan indien gronde aangevoer is, hierdie tydperk inkort.

(13) (a) Wanneer 'n prosesstuk per aangetekende pos beteken kan word, moet die geregsbode, behoudens andersluidende bepalings, dit aldus beteken deur 'n afskrif daarvan in 'n koevert te plaas, dit te adresseer en per aangetekende brief waarop die posgeld vooruitbetaal is te pos aan die adres van die party aan wie dit beteken moet word, en ten tyde van die aantekening van die brief aansoek te doen om erkenning van die ontvangs daarvan deur die geadresseerde, soos bepaal word by regulasie 44 van Goewermentskennisgewing No. R.550 van 14 April 1960.

(b) 'n Ontvangsbewys wat ooreenkomstig die bepalings van regulasie 57 van genoemde Goewermentskennisgewing ingevul is, is vir die doeleindes van hierdie reël afdoende erkenning van ontvangs.

(c) Indien erkenning van ontvangs nie verkry word nie, moet die geregsbode dié feit in sy relaas van betekening van die dagvaarding of prosesstuk vermeld.

(d) Iedere sodanige brief moet 'n gedrukte of getikte kennisgewing in die volgende bewoording op die koevert hê:—

„Hierdie brief moet nie heradresseer word nie. Indien dit nie voor 19..... afgelewer is nie, moet dit aan die geregsbode van die Bantoesake kommissarishof te terug besorg word.”

DAGVAARDING WAARBY AKSIE BEGIN WORD

18. (1) Die geregtelike prosesstuk waarby 'n aksie begin word, is 'n dagvaarding waarin die verweerder meege deel word dat indien hy die eis van die eiser betwis en die aksie wil verdedig, hy binne een maand na die datum waarop die dagvaarding aan hom beteken is verskyning moet aanteken om te antwoord op die eis van die eiser en waarin die verweerder gewaarsku word van die gevolg van versuim om dit te doen.

(2) Die dagvaarding moet vermeld—

- (a) the sex, occupation (if known) and address of the defendant;
 - (b) the sex, occupation (if known) and postal and residential addresses of the plaintiff;
 - (c) the full address where the plaintiff will accept service of process in the action, and shall include a form of appearance to defend.
- (3) The summons shall be substantially in the form prescribed in these rules.

ENDORSEMENT OF SUMMONS

19. (1) The summons shall before issue be endorsed with particulars of claim, which shall include—

- (a) an averment as to the race of the plaintiff and the defendant;
- (b) if known, the district and country of the husband's birth and the district and country of his domicile at the time of the issue of the summons;
- (c) if the plaintiff is the wife and the action is one for divorce or for restitution of conjugal rights or for judicial separation, the period during which she has been resident within the court's jurisdiction;
- (d) if a marriage subsists between the plaintiff and the defendant—
 - (i) the place, district and date of the marriage and whether the marriage was in or out of community of property;
 - (ii) the names, ages and sex of any minor children of the marriage and the name and address of the person in whose custody such children are;
- (e) the nature and grounds of each claim and alternative claim;

and shall be signed by the plaintiff or his attorney and shall state the postal address of the person who so signed.

(2) The particulars of claim may be contained in an annexure served with the summons, which annexure shall be taken to be part of the summons.

AMENDMENT OF SUMMONS

20. (1) Subject to the provisions of this rule a summons may, before service, be amended by the plaintiff as he shall think fit.

(2) Any alteration or amendment of a summons before service and whether before or after issue, shall, before the summons is served, be initialed by the registrar in the original summons, and, until so initialed, such alterations and amendments shall have no effect.

(3) A summons may, after service, be amended with the leave of the court either on application on notice or at the hearing subject to such order as to adjournment and costs as shall be just, and the court shall take into consideration whether adequate prior notice of intention to apply for such amendment has been served upon the other party affected: Provided that when neither the christian name nor the initial of the defendant is shown, or a wrongly spelt christian name or not all christian names appear in the summons but the correct christian name or initial of the person upon whom service has been effected is disclosed in the return of the messenger, the registrar may, at the request of the plaintiff and without notice to such person, insert such name or initial in the summons as being the name or initial of the defendant and such amendment shall, for all purposes, be considered as if it had been effected before service of the summons.

(4) The court may, at any time before judgment, upon such terms as to costs and otherwise as it may deem reasonable, amend any summons or other document forming part of the record: Provided that no amendment shall be made by which any party other than the party apply-

- (a) die geslag, beroep (indien bekend) en adres van die verweerder;
 - (b) die geslag, beroep (indien bekend) en pos- en woonadresse van die eiser;
 - (c) die volledige adres waar die eiser betekening van 'n prosesstuk in die aksie sal aanvaar; en moet 'n vorm van verskyning om te verdedig insluit.
- (3) Die dagvaarding moet wesenlik in die vorm wees wat in hierdie reëls voorgeskryf is.

ENDOSSERING VAN DAGVAARDING

19. (1) Voordat die dagvaarding uitgereik word, moet die besonderhede van die eis daarop geëndosseer word, wat moet insluit—

- (a) 'n bewering insake die ras van die eiser en die verweerder;
- (b) indien bekend, die distrik en land waar die eggenoot gebore is en die distrik en land van sy domicilie ten tye van die uitreiking van die dagvaarding;
- (c) as die eiser die eggenote is en die aksie een is vir egskedding of vir herstel van huweliksregte of vir geregtelike skedding, die duur van haar inwoning in die regsgebied van die hof;
- (d) as 'n huwelik tussen die eiser en verweerder bestaan—
 - (i) die plek, distrik en datum van die huwelik en of die huwelik binne of buite gemeenskap van goedere aangegaan is;
 - (ii) die name, ouderdomme en geslag van enige minderjarige kinders van die huwelik en die naam en adres van die persoon in wie se bewaring sodanige kinders is;

(e) die aard en gronde van elke eis en alternatiewe eis; en moet deur die eiser of sy prokureur onderteken wees en moet die pos-adres van die persoon wat aldus geteken het vermeld.

(2) Die besonderhede van die eis kan uiteengesit word in 'n aanhangsel wat saam met die dagvaarding beteken word, en wat geag word 'n deel van die dagvaarding te wees.

WYSIGING VAN DAGVAARDING

20. (1) Voor die betekening van 'n dagvaarding, kan dit, behoudens die bepalings van hierdie reël, na goeddunke deur die eiser gewysig word.

(2) Enige verandering aan of wysiging van 'n dagvaarding voordat dit beteken is, hetsy voor- of nadat dit uitgereik is, moet deur die griffier in die oorspronklike dagvaarding geparafeer word voordat dit beteken word, en alvorens dit aldus geparafeer is, is sulke veranderinge en wysigings van nul en gener waarde.

(3) Nadat 'n dagvaarding beteken is, kan dit, met die instemming van die hof of by applikasie na kennisgewing of tydens die verhoor, en behoudens enige billike bevel betreffende verdaging en koste, gewysig word; en die hof moet dit in aanmerking neem of daar toereikende voorafgaande kennisgewing van die voorneme om applikasie om sodanige wysiging te doen, aan die betrokke party beteken is: Met dien verstande dat indien nog die voornaam nog die voorletter van die verweerder of 'n foutief gespelde voornaam of nie al die voorname op die dagvaarding voorkom nie, maar die korrekte voornaam of voorletter van die persoon aan wie die prosesstuk beteken is, uit die relaas van die geregsbode blyk, die griffier op versoek van die eiser en sonder kennisgewing aan sodanige persoon, sodanige voornaam of voorletter in die dagvaarding as die voornaam of die voorletter van die verweerder kan invoeg, en sodanige wysiging word daarna vir alle doeleindes geag voor die betekening van die dagvaarding aangebring te gewees het.

(4) Die hof kan in enige stadium voor uitspraak 'n dagvaarding of ander dokument wat deel van die oorkonde is, wysig op sodanige voorwaardes betreffende koste, en andersins, as wat hy redelik ag: Met dien verstande dat geen wysiging daarin aangebring mag word waarby 'n ander party as die party wat daarom aansoek

ing for such amendment may (notwithstanding adjournment) be prejudiced in the conduct of his action or defence.

FURTHER PARTICULARS

21. (1) Any party may, by notice delivered not more than seven days after he has entered an appearance to defend or after the receipt by him of any pleading, require the other party to deliver such further information as is reasonably necessary to enable him to plead.

(2) The party receiving such notice shall within seven days after receipt thereof deliver such information.

APPEARANCE TO DEFEND, PLEA AND CLAIM IN RECONVENTION

22. (1) A defendant intending to defend may at any time within the period stated in the summons appear before the registrar or the clerk of the court mentioned in the summons and may then and there confess or deny the claim of the plaintiff and make any claim in reconvention.

(2) The registrar or the clerk of the court, as the case may be, shall enter such appearance, the defendant's postal address and the full address where he will accept service of process in the matter and any denial or confession of the claim or any claim in reconvention on a roll to be kept by him for that purpose.

(3) Should the defendant deny the claim of the plaintiff or any part thereof or make any claim in reconvention, he shall state clearly the nature and grounds of such denial or claim to the registrar or the clerk of the court, as the case may be, who shall set forth the same shortly and distinctly on the roll and thereafter such entry shall stand for and be deemed to be defendants' plea or answer or claim in reconvention, as the case may be.

(4) When the defendant shall have so appeared and submitted his plea or answer or claim in reconvention, the plaintiff may, in like manner, within seven days after the receipt of a notice referred to in subrule (5) submit his reply thereto, in which case the defendant may likewise within seven days submit his rejoinder.

(5) Notice in writing to the opposite party of any entry made on the roll under the provisions of this rule shall be given forthwith by the registrar or clerk of the court, as the case may be.

(6) Where the entry on the roll has been made by a clerk of the court he shall—

- (a) forward a copy of the notice referred to in subrule (5) to the registrar; and
- (b) when the pleadings have been closed forward the roll to the registrar.

(7) Notwithstanding anything contained in this rule, either party may at any stage of the pleadings deliver a plea or make a claim in reconvention as provided in rule 23 and thereupon such plea or claim shall stand of record in the place of an entry on the roll by the registrar or the clerk of the court.

23. (1) (a) Notwithstanding the provisions of rule 22 a defendant intending to defend may, within the period stated in the summons, enter an appearance to defend by delivery of a memorandum in writing stating that he intends to defend.

(b) The memorandum shall be signed by the defendant or his attorney and shall state the full address where the defendant will accept service of process in the action and also the postal address of the person who so signed.

(c) The clerk of the court shall forthwith forward any such memorandum received by him to the registrar.

gedoen het (ondanks verdaging), by die voer van sy aksie of verweer benadeel word nie.

NADERE BESONDERHEDE

21. (1) Enige party kan, by kennisgewing oorhandig hoogstens sewe dae na aantekening van verdediging of na inlewering van enige pleitskrif van die ander party vereis dat hy sodanige nadere inligting aan hom verstrek as wat redelikerwys nodig is om hom in staat te stel om te pleit.

(2) Die party wat sodanige kennisgewing ontvang moet binne sewe dae na ontvangs daarvan sodanige inligting inlewer.

VERSKYNING VIR VERDEDIGING, PLEIT EN EIS IN REKONVENSIE

22. (1) 'n Verweerder wat voornemens is om te verdedig kan te eniger tyd binne die tydperk in die dagvaarding vermeld, voor die griffier of klerk van die hof genoem in die dagvaarding verskyn en kan op staande voet die eis van die eiser of erken of ontken en enige eis in rekonvensie instel.

(2) Die griffier of die klerk van die hof, al na gelang van die geval, teken sodanige verskyning, asook die verweerder se posadres en die volledige adres waar hy bereid is om betekening van prosesstukke in die aksie te aanvaar en enige ontkenning of erkenning van die eis of enige eis in rekonvensie aan op 'n rol wat deur hom vir daardie doel bygehou word.

(3) Indien die verweerder die eiser se eis in sy geheel of gedeeltelik ontken of enige eis in rekonvensie instel, verstrek hy 'n duidelike verklaring van die aard en gronde van sodanige ontkenning of eis aan die griffier of klerk van die hof, al na gelang van die geval, wat dit dan saaklik en duidelik op die rol aanteken; daarna word sodanige aantekening beskou as en geag die verweerder se pleit of antwoord of eis in rekonvensie, al na gelang van die geval, te wees.

(4) Wanneer die verweerder aldus verskyn het en sy pleit of antwoord of eis in rekonvensie ingelewer het, kan die eiser op soortgelyke manier binne sewe dae na ontvangs van 'n kennisgewing waarna in subreël (5) verwys word, sy repliek daarop inlewer, in welke geval die verweerder insgelyks binne sewe dae sy dupliek kan inlewer.

(5) Skriftelike kennisgewing van enige aantekening wat ingevolge die bepalings van hierdie reël op die rol aangebring is, moet onmiddellik deur die griffier of klerk van die hof, al na gelang van die geval, aan die teenparty gegee word.

(6) Indien die aantekening op die rol deur 'n klerk van die hof gemaak is moet hy—

- (a) 'n afskrif van die kennisgewing waarna in subreël (5) verwys word aan die griffier stuur; en
- (b) wanneer die pleitstukke gesluit is, die rol aan die griffier stuur.

(7) Ondanks enige bepaling in hierdie reël, kan of die een of die ander van die partye op enige stadium van die pleitskrifte, ooreenkomstig reël 23, 'n pleit inlewer of 'n eis in rekonvensie instel, en daarna word sodanige pleit of eis geag in die plek van 'n inskrywing op die rol deur die griffier of die klerk van die hof geliasseer te wees.

23. (1) (a) Ondanks die bepalings van reël 22, kan 'n verweerder wat voornemens is om te verdedig, binne die tydperk in die dagvaarding bepaal, verskyning vir verdediging aanteken deur 'n skriftelike memorandum in te lewer waarin hy verklaar dat hy voornemens is om te verdedig.

(b) Die memorandum moet onderteken wees deur die verweerder of sy prokureur en moet die volledige adres waar die verweerder betekening van prosesstukke in die aksie sal aanvaar en ook die posadres van die persoon wat aldus geteken het, vermeld.

(c) Die klerk van die hof moet onmiddellik enige sodanige memorandum deur hom ontvang aan die griffier stuur.

(2) (a) The defendant shall, within seven days after entry of appearance, or of the delivery of further particulars, deliver a statement in writing to be called a plea.

(b) The plea shall be dated and signed by the defendant or his attorney.

(c) The defendant in his plea shall either admit or deny or confess and avoid all the material facts alleged in the particulars of the claim and shall clearly and concisely state the nature and the grounds of his defence including any exception to the summons or special defence.

(3) (a) A claim in reconvention shall be made by the delivery, with the plea, of a statement in writing giving such particulars as are required as to claims in convention.

(b) It shall not be necessary to enter an appearance to defend a claim in reconvention.

(c) A defendant in reconvention who intends to defend shall within seven days of delivery of the claim deliver a plea to such claim giving such particulars as are required as to pleas in convention. The provisions of subrule (2) (b) and (c) shall *mutatis mutandis* apply to such plea.

(4) A clerk of the court shall not be required to write out or prepare any memorandum, plea, claim or statement referred to in this rule.

24. (a) If a defendant has entered an appearance to defend but has failed to deliver a plea, the plaintiff may deliver notice in writing calling upon the defendant to deliver a plea as provided for in rule 22 or 23 within seven days of the service of such notice and warning the defendant that upon his failure to do so the case may be set down without further notice to him and that judgment may be given against him in his absence.

(b) The provisions of paragraph (a) shall *mutatis mutandis* apply to a defendant-in-reconvention who fails to deliver a plea.

25. Notwithstanding the provisions of rules 22, 23 and 24, the court may at or at any time before the hearing of the action and on such terms as to adjournment and costs as may be just allow any plea, answer or claim in reconvention or subsequent pleading to be then and there recorded or filed.

ACTION FOR RESTITUTION OF CONJUGAL RIGHTS

26. (1) In an action for the restitution of conjugal rights the plaintiff whether in convention or in reconvention may also claim a decree of divorce.

(2) In making an order for restitution of conjugal rights the court may further direct the party to whom the order is directed to show cause, at a place and upon a day (hereinafter referred to as the return day) to be named in such order, which day shall not be less than seven days after the day fixed for compliance with the order of restitution, why, in the event of such party failing to restore conjugal rights as ordered, a decree of divorce shall not be granted.

(3) If upon the return day it shall be proved by affidavit or otherwise that the party to whom the order to restore conjugal rights was directed has failed to comply therewith, the court may grant a decree of divorce or make such other order as to it may seem meet.

(4) The court may on good cause shown vary, set aside or amend any order made by it under subrule (2).

"PRO DEO" APPLICANTS

27. (1) Any person desiring to sue or defend as a *pro Deo* litigant may apply to the court on notice to the party to be sued or to the plaintiff, as the case may be, for leave to do so. The applicant shall deliver with such notice an affidavit made by himself setting out fully the

(2) (a) Die verweerder moet binne sewe dae na aantekening van verskyning of die inlewering van nadere besonderhede, 'n skriftelike verklaring, bekend as 'n pleit, inlewer.

(b) Die pleit moet gedateer en deur die verweerder of sy prokureur onderteken wees.

(c) Die verweerder moet in sy pleit al die wesenlike feite wat in die besonderhede van die eis beweer word of erken of ontken of met teenwerping erken en moet duidelik en saaklik die aard en gronde van sy verweer vermeld met inbegrip van enige eksepsie teen die dagvaarding of spesiale verweer.

(3) (a) 'n Eis in rekonvensie word ingestel deur die inlewering, tesame met die pleit, van 'n skriftelike verklaring waarin sodanige besonderhede verstrekkend word as wat ten opsigte van eise in konvensie vereis word.

(b) Dit is nie nodig om verskyning vir verdediging van 'n eis in rekonvensie aan te teken nie.

(c) 'n Verweerder in rekonvensie wat voornemens is om te verdedig moet binne sewe dae na die inlewering van die eis, 'n pleit ten opsigte van sodanige eis inlewer waarin sodanige besonderhede as wat benodig word ten opsigte van pleitstukke in konvensie verskyn. Die bepalings van subreël (2) (b) en (c) is *mutatis mutandis* op sodanige pleit van toepassing.

(4) Dit word nie van 'n klerk van die hof vereis om enige memorandum, pleit, eis of verklaring waarna in hierdie reël verwys word, uit te skryf of voor te berei nie.

24. (a) As 'n verweerder 'n verskyning vir verdediging aangeteken het, maar in gebreke gebly het om 'n pleit in te lewer, kan die eiser 'n skriftelike kennisgewing inlewer waarin hy die verweerder aanspreek om ooreenkomstig reël 22 of 23 'n pleit te lewer binne sewe dae na die betekening van sodanige kennisgewing waarin die verweerder gewaarsku word dat sou hy versuim om dit te doen kan die saak sonder verdere kennisgewing aan hom vir verhoor op die rol geplaas word en dat uitspraak in sy afwesigheid teen hom gegee kan word.

(b) Die bepalings van paragraaf (a) is *mutatis mutandis* van toepassing op 'n verweerder in rekonvensie wat versuim om 'n pleit te lewer.

25. Ondanks die bepalings van reëls 22, 23 en 24 kan die hof ten tyde van of te eniger tyd voor die verhoor van die aksie en op sodanige voorwaardes betreffende verdagting en koste as wat billik mag wees, toelaat dat enige pleit, antwoord of eis in rekonvensie of 'n latere pleitstuk dadelik opgeteken of geliasseer word.

AKSIE OM HERSTEL VAN HUWELIKSREGTE

26. (1) In 'n aksie om die herstel van huweliksregte kan die eiser, ongeag of hy die eiser in konvensie of die eiser in rekonvensie is, ook 'n egskeidingsbevel eis.

(2) As die hof 'n bevel tot herstel van huweliksregte gee, kan hy voorts die party aan wie die bevel gerig word, gelas om op 'n plek en datum (hieronder die verskyningsdag genoem) wat in die bevel gemeld moet word, maar minstens sewe dae na die datum wat vir die uitvoering van die bevel tot herstel van huweliksregte vasgestel is, redes aan te voer waarom die hof as sodanige party versuim het om, ooreenkomstig die bevel, huweliksregte te herstel, nie 'n egskeidingsbevel moet toestaan nie.

(3) Indien dit op die keurdatum by wyse van 'n beëdigde verklaring of andersins bewys word dat die party aan wie die bevel tot herstel van huweliksregte gerig was, versuim het om daaraan te voldoen, kan die hof egskeiding toestaan, of enige ander bevel gee wat hy billik ag.

(4) Indien goeie gronde daarvoor aangevoer word, kan die hof 'n bevel wat hy ingevolge subreël (2) gegee het, verander, nietig verklaar of wysig.

APPLIKANTE „PRO DEO”

27. (1) Iemand wat as 'n *pro Deo*-gedingvoerende party wil dagvaar of verdedig, kan na kennisgewing aan die party wat gedagvaar gaan word, of aan die eiser, al na gelang van die geval, die hof by wyse van 'n applikasie om die nodige verlof nader. Die applikant moet benewens sodanige kennisgewing 'n beëdigde verklaring inlewer wat

grounds of action or of defence on which he intends to rely and particulars of his means.

(2) The registrar or, where the applicant resides in an area other than that in which the office of the registrar is situated, the clerk of the Bantu Affairs Commissioner's court of that area, may at the request of the applicant write out such notice and affidavit free of charge.

(3) The court may upon any such application—

- (i) examine the applicant on oath as to his right of action or defence, and as to his means;
- (ii) require the applicant to call further evidence with reference to either question;
- (iii) refer any such application to an attorney for investigation and report as to the applicant's means and whether he has a *prima facie* right of action or defence, as the case may be.

(4) If the court is thereafter satisfied that the applicant has a *prima facie* right of action or defence, and is not possessed of means sufficient to enable him to pay the costs of the action, court fees and messenger's charges and will not be able within a reasonable time to provide such sums from his earnings, the court may order—

- (i) that the process of the court issue and be served free of charge to the applicant other than for the disbursements of the messenger; and
- (ii) that an attorney be appointed to act for such applicant; or
- (iii) that the registrar, without charge, write out such process, affidavit, notices and other documents as may be required to comply with these rules.

(5) If the *pro Deo* litigant succeeds and is awarded costs against his opponent he shall, subject to taxation, be entitled to include and recover in such costs his attorney's costs and also the fees and charges so remitted; and if he shall recover costs he shall first make good thereof all such fees and charges.

(6) If the *pro Deo* litigant does not succeed or recover upon a judgment in his favour no fees shall be taken from him by the attorney so appointed to act for him.

(7) An order made under this rule—

- (i) shall not exempt the *pro Deo* litigant from liability to be adjudged to pay adverse costs; and
- (ii) may on application at any time before judgment by any person affected thereby, be reviewed and rescinded or varied by the court for good cause shown.

DISCOVERY OF DOCUMENTS

28. (1) Either party may deliver a notice to the other party calling upon him to deliver a schedule specifying the papers or documents in his possession or under his control relating to the action which he intends to use in the action or which tend to prove or disprove either party's case. Such schedule verified by affidavit shall be delivered by the party thereto required within forty-eight hours of the delivery of such notice. If privilege be claimed for any of the papers or documents scheduled, such papers or documents shall be separately listed on the schedule and the ground on which privilege is claimed in respect of each shall be set out.

(2) A paper or document not so disclosed may not be used for any purpose in the trial of the action by the

hy self afgelê het en waarin die gronde waarop hy voornemens is om sy aksie of verweer te baseer, en besonderhede van sy middele volledig uiteengesit word.

(2) Op versoek van die applikant kan die griffier of, indien die applikant in 'n ander gebied woon as die gebied waarin die kantoor van die griffier geleë is, die klerk van die Bantoesakekommissarishof van die betrokke gebied, sodanige kennisgewing en beëdigde verklaring kosteloos uitskryf.

(3) By so 'n applikasie kan die hof—

- (i) die applikant onder eed ondervra aangaande sy reg tot aksie of verweer, asook aangaande sy middele;
- (ii) vereis dat die applikant verdere getuienis moet aanvoer met betrekking tot die een of die ander van hierdie aangeleenthede;
- (iii) so 'n applikasie na 'n prokureur verwys om ondersoek in te stel en verslag te doen omtrent die applikant se middele en die vraag of hy 'n *prima facie*-reg tot aksie of verweer het, al na gelang van die geval.

(4) Indien die hof daarna daarvan oortuig is dat die applikant 'n *prima facie*-reg tot aksie of verweer het en nie oor voldoende middele beskik om hom in staat te stel om die koste van die aksie, die hofgelde en die bode se gelde te kan betaal nie en nie binne 'n redelike tydperk daartoe in staat sal wees om uit sy verdienstes sodanige bedrae te betaal nie, kan die hof beveel dat—

- (i) die prosesstukke kosteloos vir die applikant uitgereik en beteken word, uitgesonderd wat die geregsbode se uitgawes betref; en
- (ii) 'n prokureur aangestel word om vir die applikant op te tree; of
- (iii) die griffier die prosesstukke, beëdigde verklaring, kennisgewings en ander dokumente wat nodig is om aan die vereistes van hierdie reëls te voldoen, kosteloos uitskryf.

(5) As die *pro Deo*-gedingvoerder slaag en koste aan hom toegeken word, is hy daarop geregtig om, onderworpe aan taksering, sy prokureurskoste, asook die gelde en koste waarvan hy aldus kwytskutel is, daarby in te sluit en te verhaal; en indien hy koste verhaal, moet hy eers al sulke gelde daaruit vereffen.

(6) As die *pro Deo*-gedingvoerende party nie slaag nie of ten opsigte van 'n uitspraak in sy guns niks op sy teenparty verhaal nie, mag die prokureur wat aldus aangestel is om vir hom op te tree, geen gelde van hom vorder nie.

(7) 'n Bevel wat ingevolge hierdie reël gegee word—

- (i) vrywaar die *pro Deo*-gedingvoerende party nie daarvan dat koste teen hom uitgewys kan word nie; en
- (ii) kan by applikasie deur enigiemand wat daardeur geraak word, op enige tydstip voor die uitspraak, deur die hof hersien en nietig verklaar of gewysig word na aanvoering van voldoende gronde.

BLOOTLEGGING VAN STUKKE

28. (1) Enigeen van die partye kan 'n kennisgewing by die ander party inlewer waarin hy aangespreek word om 'n lys in te lewer waarin die stukke of dokumente gespesifiseer word wat in sy besit of onder sy beheer is en betrekking het op die aksie en wat hy voornemens is om in die aksie te gebruik of wat daartoe bydra om een van beide partye se saak te staaf of te weerlê. Sodanige lys, wat by beëdigde verklaring bevestig moet word, moet deur die party van wie dit vereis word ingelewer word binne agt-en-veertig uur na die inlewing van sodanige kennisgewing. Indien daar op privilegie ten opsigte van een of meer van die stukke of dokumente op die lys aanspraak gemaak word, moet sodanige stukke of dokumente afsonderlik op die lys aangedui word en ten opsigte van elkeen moet die gronde waarom daar op privilegie aanspraak gemaak word, uiteengesit word.

(2) 'n Stuk of dokument wat nie aldus blootgelê word nie, mag vir geen doel hoegenaamd gebruik word by die

party in whose possession or under whose control it is without the leave of the court on such terms as to adjournment and costs as may be just, but the other party may call for and use such paper or document in the cross-examination of a witness.

(3) Each party shall, on notice, forthwith allow the other party to inspect and take copies of all papers and documents disclosed in terms of subrule (1) or specified in a notice delivered in terms of subrule (4) and shall, on prepayment therefor, forthwith furnish the other with such copies thereof or extracts therefrom as may be requested.

(4) Either party may, by notice to produce, require the other to produce at the trial of the action, the papers and documents so disclosed and also any other papers and documents specified in detail; and such notice shall have the effect of a subpoena under rule 9 as regards all such papers and documents as are in the possession or under the control of the party to whom the notice is so given.

SET-DOWN OF TRIAL

29. (1) (a) The trial of an action shall be subject to the delivery by the plaintiff, after the pleadings have been closed, of notice of trial at a place and on a day approved by the registrar: Provided that if the plaintiff does not within twenty-one days after the pleadings have been closed deliver notice of trial, the defendant may do so.

(b) Upon the delivery of a reply, or where no reply is delivered, upon the expiration of the period for a reply, pleadings shall be deemed to be closed.

(2) The registrar shall set the action down for hearing at the centre at which the court is to be held which is nearest to the place of residence of the defendant unless it appears that the trial of the action at that centre may result in undue expense or inconvenience to the plaintiff, in which case the registrar may set down the hearing at some other centre at which the court is to be held.

(3) The decision of the registrar as to the centre at which the trial of the action is to be held shall be subject to review by the president of the court on application by either party.

(4) The delivery of the notice referred to in subrule (1) shall *ipso facto* operate to set down for trial at the same place and day any claim in reconvention made by the defendant.

(5) The notice referred to in this rule shall be served at least fourteen days before the day stated in such notice.

(6) Notwithstanding anything in this rule contained, if the defendant has failed to enter an appearance to defend or to deliver a plea as required by these rules, the registrar shall at the written request of the plaintiff forthwith set the action down for hearing at a time and place and on a date to be fixed by him and no notice of such request or set-down need be served on the defendant.

TRIAL

30. (1) The trial of an action shall take place at the place mentioned in the summons commencing the action unless the court shall otherwise order.

(2) The court may, when granting an order for restitution of conjugal rights, make such order returnable at some place other than that in which the said order was granted.

(3) A witness who is not a party to the action may be ordered by the court—

(i) to leave the court until his evidence is required or after his evidence has been given; or

verhoor van die aksie deur die party in wie se besit of onder wie se beheer dit is sonder die toestemming van die hof verleen op sodanige voorwaardes betreffende verdagging en koste as wat billik is, maar die ander party kan sodanige stuk of dokument vorder en dit by die kruisverhoor van 'n getuie gebruik.

(3) Enige party moet, na kennisgewing, die ander party onverwyld toelaat om insae te hê in, en om afskrifte te maak van alle stukke en dokumente wat ingevolge subreël (1) blootgelê is of wat gespesifiseer word in 'n kennisgewing wat ingevolge subreël (4) ingelewer is, en moet by vooruitbetaling die ander party onverwyld voorsien van sodanige afskrifte daarvan of uittreksels daaruit as wat hy aanvra.

(4) Enigeen van die partye kan, by kennisgewing om oor te lê, van die ander party vereis dat hy die stukke en dokumente wat aldus blootgelê is, asook enige ander stukke en dokumente wat breedvoerig gespesifiseer word, by die verhoor van die aksie oorlê; sodanige kennisgewing het die krag van 'n getuiedagvaarding ingevolge reël 9 met betrekking tot alle stukke en dokumente wat in die besit of onder die beheer is van die party aan wie kennis aldus gegee word.

PLASING OP DIE ROL VIR VERHOOR

29. (1) (a) Die verhoor van 'n aksie is onderhewig aan die inlewering deur die eiser, nadat die pleitskrifte afgesluit is, van 'n kennisgewing van verhoor op 'n plek en datum wat deur die griffier goedgekeur is: Met dien verstande dat indien die eiser nie binne een-en-twintig dae nadat die pleitskrifte afgesluit is 'n kennisgewing van verhoor inlewer nie, die verweerder dit mag doen.

(b) By inlewering van 'n repliek, of as geen repliek ingelewer is nie, by verstryking van die tydperk wat vir 'n repliek bepaal is, word die pleitskrifte geag afgesluit te wees.

(2) Die griffier moet die verhoor van die aksie ter rolle plaas op sodanige plek waar die hofsitting gehou moet word, as wat die naaste is aan die plek waar die verweerder woonagtig is, tensy dit blyk dat die verhoor van die aksie op sodanige plek onnodige uitgawes of ongerief vir die eiser tot gevolg mag hê, in welke geval die griffier die verhoor van die aksie op 'n ander plek waar die hofsitting gehou moet word ter rolle kan plaas.

(3) Die bepaling deur die griffier van die plek waar die verhoor van die aksie moet plaasvind is onderhewig aan hersiening deur die voorsitter van die hof by applikasie deur enigeen van die partye.

(4) Die inlewering van die kennisgewing waarna in subreël (1) verwys word dien *ipso facto* om enige eis in reconvensie wat deur die verweerder ingelewer is, op dieselfde plek en datum vir verhoor ter rolle te plaas.

(5) Die kennisgewing waarna in hierdie reël verwys word moet minstens 14 dae voor die datum in sodanige kennisgewing vermeld, bestel word.

(6) Ondanks enige bepaling in hierdie reël, as die verweerder versuim het om verskyning vir verdediging aan te teken, of om 'n pleit in te lewer soos in hierdie reëls bepaal, moet die griffier by skriftelike versoek van die eiser die aksie onmiddellik vir verhoor ter rolle plaas op 'n plek, datum en tyd wat deur hom bepaal moet word en geen kennisgewing van sodanige versoek of ter rolle plasing hoef op die verweerder bestel te word nie.

VERHOOR

30. (1) Die verhoor van 'n aksie vind op die plek plaas wat vermeld word in die dagvaarding waarby die aksie begin is, tensy die hof anders bepaal.

(2) Wanneer die hof 'n bevel tot herstel van huweliksregte gee, kan hy dit dienend maak vir 'n ander plek as dié waar dit gegee is.

(3) 'n Getuie wat nie 'n party by die aksie is nie, kan deur die hof gelas word om—

(i) tot tyd en wyl hy getuienis moet aflê of nadat sy getuienis afgelê is, die hof te verlaat; of

- (ii) to remain in court after his evidence has been given until the trial is terminated or adjourned.
- (4) (a) If on the pleadings the burden of proof is on the plaintiff he shall first adduce his evidence.
- (b) If absolution from the instance is not then decreed, the defendant shall then adduce his evidence.
- (5) Where such burden of proof is on the defendant, the defendant shall first adduce his evidence, and, if necessary, the plaintiff shall thereafter adduce his evidence.
- (6) (a) Where the burden of proving one or more issues is on the plaintiff and that of proving others is on the defendant, the plaintiff shall first call his evidence on any issues proof whereof is upon him, and may then close his case, and the defendant shall then call his evidence on all the issues.
- (b) If the plaintiff has not called any evidence (other than that necessitated by his evidence on the issues the burden of proof whereof is upon him) on any issues proof whereof is on the defendant, he shall have the right so to do after the defendant has closed his case. If he has called any such evidence he shall have no such right.
- (7) In case of a dispute as to the party upon whom the burden of proof rests the court shall direct which party shall first adduce evidence.
- (8) Either party may, with the leave of the court, adduce further evidence at any time before judgment; but such leave shall not be granted if it appears to the court that such evidence was intentionally withheld out of its proper order.
- (9) The court may at any time before judgment, on the application of either party or of its own motion recall any witness for further examination.
- (10) Any witness may be examined by the court as well as by the parties, and the court may of its own motion call a witness not called by either party if it thinks his evidence necessary in order to elucidate the truth or for the solution of the question before it.
- (11) After the evidence on behalf of both parties has been completed, the party who first adduced evidence may first address the court and thereafter the other party and the party who first adduced evidence may reply.
- (12) Where the court has authorized the evidence of any witness to be taken on interrogatories such interrogatories shall be filed within four days of the order, and cross-interrogatories within four days thereafter.

RECORDS OF PROCEEDINGS

31. (1) Minutes of record shall forthwith be made of—
- any judgment given by the court;
 - any *viva voce* evidence given in court;
 - any objection made to any evidence received or tendered; and
 - the proceedings of the court generally including the record of any inspection *in loco*.
- (2) The court shall also mark each document put in evidence and note such mark on the record.
- (3) Such minutes and marks may be made by the registrar; and, save when made by the registrar, or as hereinafter provided, they shall be made by the presiding officer.
- (4) The court may appoint a shorthand writer to take down in shorthand a note of *viva voce* evidence and proceedings, and such appointment may be made either generally for the purposes of the court or specially for the purposes of any particular matter.

- (ii) in die hof te bly nadat hy getuienis afgelê het, tot dat die saak beëindig of die hof verdaag word.
- (4) (a) As die bewyslas volgens die pleitskrifte op die eiser rus moet hy eerste sy getuienis aanvoer.
- (b) As die hof nie daarna 'n bevel van absolusie van die instansie gee nie, voer die verweerder sy getuienis aan.
- (5) As sodanige bewyslas op die verweerder rus, moet hy sy getuienis eerste aanvoer, en, indien nodig, voer die eiser daarna sy getuienis aan.
- (6) (a) As die bewyslas ten opsigte van een of meer geskilpunte op die eiser rus en die bewyslas ten opsigte van ander geskilpunte op die verweerder rus, moet die eiser eerste sy getuienis aanvoer met betrekking tot geskilpunte ten opsigte waarvan die bewyslas op hom rus en kan daarna sy saak afsluit; en vervolgens voer die verweerder sy getuienis met betrekking tot al die geskilpunte aan.
- (b) As die eiser geen getuienis (uitgesonderd dié wat hy genoodsaak is om aan te voer ten opsigte van dié geskilpunte waarvan die bewyslas op hom rus), oor die geskilpunte ten opsigte waarvan die bewyslas op die verweerder rus, aangevoer het nie, het hy die reg om dit te doen nadat die verweerder sy saak afgesluit het. As hy wel sodanige getuienis aangevoer het, het hy geen sodanige reg nie.
- (7) In geval van 'n geskil betreffende die vraag op watter party die bewyslas rus, gelas die hof watter party eerste getuienis moet aanvoer.
- (8) Met die instemming van die hof kan enigeen van die partye te eniger tyd voordat die uitspraak gegee word nadere getuienis aanvoer; maar sodanige instemming word nie verleen as die hof van oordeel is dat sodanige getuienis opsetlik buite die juiste volgorde daarvan aangevoer is nie.
- (9) Die hof kan te eniger tyd voordat hy uitspraak gee, by applikasie van die een of die ander van die partye of uit eie beweging 'n getuie terugroep vir verdere ondervraging.
- (10) 'n Getuie kan sowel deur die hof as deur die partye ondervra word, en die hof kan uit eie beweging 'n getuie roep wat nie deur die een of die ander van die partye geroep is nie as hy meen dat sy getuienis nodig is om die waarheid toe te lig of om 'n vraag op te los waarvoor die hof moet beslis.
- (11) Nadat die getuienis ten behoeve van albei partye afgelê is, kan die party wat eerste getuienis aangevoer het, eerste sy betoog lewer, waarna die ander party sy betoog kan lewer en daarna kan die party wat eerste getuienis aangevoer het, sy repliek lewer.
- (12) Indien die hof magtiging daartoe verleen het dat die getuienis van 'n getuie by wyse van vraagpunte afgeneem word, moet die vraagpunte binne vier dae nadat die betrokke bevel gegee is, geliasseer word en die kruisvraagpunte vier dae daarna.

OORKONDES VAN VERRIGTINGE

31. (1) Daar moet onverwyld in die oorkonde 'n notule gemaak word van—
- enige uitspraak van die hof;
 - mondelinge getuienis wat in die hof afgelê word;
 - enige beswaar opgewerp teen getuienis wat aange-
neem of aangevoer word; en
 - die verrigtings van die hof in die algemeen, met
inbegrip van die verslag van enige ondersoek ter
plaats.
- (2) Die hof moet ook elke dokument merk wat as bewysstuk ingedien word en sodanige merk in die oorkonde notuleer.
- (3) Sodanige notules en merke kan deur die griffier opgestel of aangebring word; en behalwe waar hulle nie deur die griffier of soos hieronder bepaal, opgestel of aangeteken word nie, word hulle deur die voorsittende beampete opgestel en aangeteken.
- (4) Die hof kan 'n snelskrifskrywer aanstel om die mondelinge getuienis en verrigtinge in snelskrif af te neem; en sodanige aanstelling kan of vir die algemene doeleindes van die hof of spesiaal vir 'n besondere aan-
geleentheid gedoen word.

(5) A party shall be entitled to a transcript of any such shorthand note on payment of a fee of 10c for each 72 words for the first or original copy and 3c for each 72 words of a carbon copy.

(6) In the event of an appeal being noted and set down for hearing such shorthand note shall, in so far as may be relevant to the appeal, be transcribed and certified on oath by the shorthand writer as a true record of the proceedings and such transcript shall thereafter form part of the record.

(7) Any party may, not later than seven days after the judgment or where the note was taken in shorthand, after the transcript thereof has been completed, apply to the court to correct any errors in the note; and the court may correct any errors.

(8) If, before the hearing of the application, all parties affected file a consent to the corrections claimed, no costs of such application shall be allowed; otherwise costs shall be in the discretion of the court.

APPLICATIONS FOR CONTRIBUTION TOWARDS COSTS

32. (1) If the plaintiff or defendant in an action is a female she may, on not less than three day's notice to the other party, make application to the court for an order upon such other party to make a contribution towards the costs of instituting or defending such action, as the case may be. The court may, on cause shown, reduce the period of notice prescribed herein.

(2) Such application shall be supported by an affidavit or affidavits setting forth—

- (i) the cause of action or the defence to the action;
- (ii) the means, if any, of the applicant which must be clearly and fully disclosed; and
- (iii) the means, if any, of the respondent.

(3) The respondent may file replying affidavits but these should be kept to a minimum length.

(4) In the event of any serious dispute arising as to the facts the court may order that the issue be decided by *viva voce* evidence.

(5) If the court is satisfied that the applicant is entitled to a contribution towards costs and that the respondent is in a position to comply with any order made it may grant an order calling upon the respondent to pay to the applicant at a place and a date to be stated in the order such sum of money as it may consider reasonable.

(6) If the respondent is the plaintiff in the action and fails to comply fully with the order of the court within the time stated the court may order that the prosecution of the action shall be stayed until such time as he complies with the order.

(7) If the respondent is the defendant in the action, and fails to comply fully with the order the applicant may—

- (i) issue a writ of execution against the property of the respondent; or
- (ii) apply to the court for the attachment of the person of the respondent for contempt of court.

(8) On application being made as provided in subrule (7) (ii) the court may grant an order for the attachment of the person of the respondent and his committal to gaol for a specified period; but such order may be suspended by the court at any time upon such terms as may appear to the court to be fair and reasonable.

(9) Nothing in subrules (6), (7) and (8) shall be construed as depriving the court of the power to punish a defaulting respondent for contempt of court.

(10) The court may on good cause shown vary, amend or rescind any order made by it under the provisions of subrule (5).

(5) Teen betaling van 'n bedrag van 10c vir iedere 72 woorde vir die eerste of oorspronklike afskrif en 3c vir elke 72 woorde van 'n deurslag afskrif is 'n party op 'n oorsetting in gewone skrif van die snelskrifaantekeninge geregtig.

(6) Ingeval appèl aangeteken en vir verhoor ter rolle geplaas word, word die snelskrifaantekeninge, vir sover hulle by die appèl tersaaklik is, oorgesit en deur die snelskrifskrywer onder eed as 'n ware verslag van die verrigtings gesertifiseer, en sodanige oorsetting maak daaraan deel uit van die oorkonde.

(7) Hoogstens sewe dae na die uitspraak, of, indien die aantekeninge in snelskrif gedoen is, nadat dit in gewone skrif oorgesit is, kan elkeen van die partye by die hof aansoek doen om foute in die aantekeninge te verbeter en kan die hof enige foute verbeter.

(8) Indien alle betrokke partye toestemming tot die verlangde verbeterings inlewer voordat die aansoek verhoor word, word geen koste ten opsigte van sodanige aansoek toegestaan nie; andersins word koste na goeddunke van die hof toegestaan.

AANSOEK OM BYDRAE TER BESTRYDING VAN KOSTE

32. (1) As die eiser of die verweerder by 'n aksie 'n vrouspersoon is, mag sy by kennisgewing van minstens drie dae aan die ander party, by die hof aansoek doen om 'n bevel aan die ander party om 'n bydrae te doen ter bestryding van die koste in verband met die instelling of verdediging van die aksie, al na gelang van die geval. Indien daar afdoende gronde aangevoer word, kan die hof die tydperk van kennisgewing wat hierin bepaal word, inkort.

(2) Die aansoek word gesteun deur een of meer beëdigde verklarings waarin die volgende uiteengesit word—

- (i) die skuldoorsaak of die verweer teen die aksie;
- (ii) die middele, indien enige, van die applikant wat duidelik en volledig aangegee moet word; en
- (iii) die middele, indien enige, van die respondent.

(3) Die respondent kan beëdigde verklarings in antwoord inlewer, maar hul inhoud moet so beknopt moontlik wees.

(4) Indien daar 'n ernstige geskil betreffende die feite ontstaan, kan die hof gelas dat dit by wyse van mondelinge getuienis uitgemaak word.

(5) As die hof daarvan oortuig is dat die applikant geregtig is tot 'n bydrae ter bestryding van die koste en dat die respondent daartoe in staat is om te voldoen aan enige bevel wat gegee is, kan hy beveel dat die respondent sodanige bedrag as wat die hof as redelik ag, aan die applikant op 'n plek en datum wat in die bevel bepaal moet word, te betaal.

(6) As die respondent die eiser by die aksie is en versuim om binne die bepaalde tyd die bevel van die hof ten volle uit te voer, kan die hof beveel dat die aksie gestuit word totdat hy uitvoering aan die bevel gegee het.

(7) As die respondent die verweerder by die aksie is, en versuim om die bevel ten volle na te kom, kan die applikant—

- (i) 'n lasbrief vir eksekusie teen die eiendom van die respondent uitreik; of
- (ii) by die hof aansoek doen om die inhegtenisneming van die respondent weens minagting van die hof.

(8) Wanneer 'n aansoek ooreenkomstig die bepalings van subreël (7) (ii) gedoen word, kan die hof gelas dat die respondent in bewaring geneem word en vir 'n bepaalde tydperk in die gevangenis aangehou word. Sodanige bevel kan egter te eniger tyd deur die hof opgeskort word op sodanige voorwaardes as wat vir die hof billik en redelik skyn te wees.

(9) Die bepaling van subreëls (6), (7) en (8) word nie vertolk as sou dit die hof die bevoegdheid ontnem om 'n respondent in verstek weens minagting van die hof te straf nie.

(10) Die hof kan, indien voldoende gronde daarvoor aangevoer word, 'n bevel wat hy ingevolge subreël (5) gegee het, verander, wysig of nietig verklaar.

COSTS

33. (1) The court in giving judgment or in making any order, including therein adjournment or amendment, may award such costs as may be just.

(2) The costs of any application or order or issue raised by the pleadings may be awarded by the court irrespective of the judgment in the action, or may be made costs in the action, or may be reserved to be dealt with on the conclusion of the action; but if no order is made, such costs shall be costs in the action.

(3) Unless the court shall for good cause otherwise order, costs of interim orders shall not be taxed until the conclusion of the action, and a party may present only one bill for taxation up to and including the judgment or other conclusion of the action.

(4) The scale of fees to be taken by attorneys and counsel as between party and party shall be that set out in Table A in the Annexure to these rules in addition to necessary expenses.

(5) Such fees shall (save as to appearance in open court without counsel) be allowable whether the work has been done by the attorney or his clerk, but shall be allowable only in so far as the work to which they have been allocated has in fact and necessarily been done.

(6) Where the court is of opinion that at the hearing the party to whom costs are awarded has occupied time unnecessarily or in relation to matters not relevant to the issue the court may disallow a proportionate part of the hearing fees payable to his attorney or counsel.

(7) The court may in its discretion order that the whole of the costs of an action (including the costs of any claim in reconvention) be paid by the parties in such proportions as it may direct.

(8) Where the court is of opinion that expense has been unnecessarily incurred because of the successful party's failure to take a course which would have shortened the proceedings and decreased the costs it shall award only such costs as would have been incurred if the successful party had taken such course.

(9) Where costs in convention and reconvention are awarded to different parties, the registrar shall on taxation, subject to any order which has been made by the court, award as costs in convention all such costs as would in his judgment have been incurred if no claim in reconvention had been made and as costs in reconvention all other costs allowed.

(10) The costs of issuing any warrant of execution or arrest shall where they are payable by the party against whom the warrant is issued be assessed by the registrar without notice and inserted in the warrant.

(11) Witness fees and expenses shall be allowed in respect of the attendance of a party to an action or proceeding.

(12) Where costs and expenses are awarded to any party by the court the party to whom such costs and expenses have been awarded shall deliver a bill of such costs or expenses and give reasonable notice of taxation for an hour to be fixed (generally or specially) by the registrar and he may include in such bill all such payments as have been necessarily and properly made by him.

(13) The registrar shall at the time fixed tax the bill and allow the costs and expenses so awarded: Provided that witness fees shall not be allowed in taxation unless properly vouched for.

(14) Where more than one-fourth of the bill (excluding expenses) is taxed off, the party presenting the bill shall not be allowed any costs of taxation.

(15) As between attorney and client, the registrar may in his discretion, subject to the review hereinafter mentioned, allow costs and charges for services reasonably

KOSTE

33. (1) Die hof kan by 'n uitspraak of bevel waarin 'n verdaging van die hof of 'n wysiging vervat is, sodanige koste toestaan as wat billik is.

(2) Die koste in verband met enige applikasie of bevel of geskilpunt wat uit die pleitstukke ontstaan, kan deur die hof toegeken word, ondanks die uitspraak in die aksie, of sodanige koste kan tot koste in die geding verklaar word, of kan voorbehoud word vir beslegting na afloop van die aksie; maar by ontstentenis van sodanige bevel is sodanige koste, koste in die geding.

(3) Tensy die hof na aanvoering van afdoende gronde anders bepaal, word die koste in verband met tussentydse bevele, nie getakseer voordat die aksie voltooi is nie en 'n party kan slegs een kosterekening tot en met die uitspraak of ander afsluiting van die aksie, vir taksasie voorlê.

(4) Die skaal van gelde wat prokureurs en advokate tussen party en party kan vorder, word benewens noodsaaklike uitgawes, in Tabel A van die Aanhangsel van hierdie reëls uiteengesit.

(5) Sodanige gelde word toegelaat, uitgesonderd wat betref verskyning in die ope hof sonder 'n advokaat, ongeag of die werk deur die prokureur of deur sy klerk verrig is, maar sodanige gelde word slegs toegelaat vir sover die werk waarvoor dit toegeken word, werklik en noodsaaklikerwys verrig is.

(6) Wanneer die hof van oordeel is dat die party aan wie koste toegeken is, tydens die verhoor onnodig, of in verband met aangeleenthede wat nie ter sake was nie, tyd in beslag geneem het, kan die hof die party 'n eweredige gedeelte van die verhoorgeld ontsê wat aan sy prokureur of advokaat betaalbaar is.

(7) Die hof kan na goëddunke beveel dat die totale koste van 'n aksie, met inbegrip van die koste van 'n eis in rekonvensie, deur die partye betaal word in sodanige verhouding as wat hy bepaal.

(8) Wanneer die hof van oordeel is dat onkoste onnodig aangegaan is vanweë die suksesvolle party se versuim om 'n rigting in te slaan wat die verrigtinge sou verkort en die koste sou verminder het, ken hy slegs dié koste toe wat aangegaan sou gewees het as hy sodanige rigting ingeslaan het.

(9) Indien daar koste in konvensie en in rekonvensie ten gunste van verskillende partye toegeken word, moet die griffier by taksasie, behoudens enige bevel van die hof, as koste in konvensie al die koste toeken wat volgens sy oordeel sou ontstaan het as geen eis in rekonvensie ingestel was nie, en as koste in rekonvensie alle ander koste wat toegeken is.

(10) Die uitreikingskoste van 'n lasbrief vir eksekusie of arres word sonder kennisgewing deur die griffier vasgestel en in die lasbrief ingevoeg, indien dit betaalbaar is deur die party teen wie die lasbrief uitgereik is.

(11) Getuiegelde en -uitgawes word, ten opsigte van 'n party by 'n aksie of 'n geding, toegestaan.

(12) Wanneer die hof koste en uitgawes aan enige party toeken, moet sodanige party 'n rekening van die koste en uitgawes inlewer en redelike kennis gee van die taksasie daarvan op 'n uur wat in die algemeen of spesifiek deur die griffier vasgestel word, en kan sodanige party alle betalings wat noodsaaklikerwys en behoorlik deur hom gedoen is, in die rekening insluit.

(13) Op die bepaalde tyd takseer die griffier die kosterekening en staan hy die koste en uitgawes toe wat aldus toegeken is: Met dien verstande dat getuiegeld nie toegestaan word, tensy dit behoorlik gestaaf is nie.

(14) Wanneer meer as 'n kwart van die rekening (met uitsondering van uitgawes) afgetakseer word, word daar aan die party wat die rekening aanbied, geen taksasiekoste toegestaan nie.

(15) Tussen prokureur en kliënt kan die griffier na goëddunke, en onderworpe aan die hersiening wat later in hierdie reël genoem word, koste en gelde toestaan vir dienste wat redelikerwys deur die prokureur op versoek

performed by the attorney at the request of the client for which no remuneration is recoverable as between party and party, and for which no provision is made in the rules.

(16) Where a bill of costs as between attorney and client is required to be taxed, taxation shall take place on at least two days' notice thereof to the attorney or client, whether an action therefor is pending or not: Provided that, notwithstanding anything in subrule (3) a bill of costs as between attorney and client may be taxed at any time after determination of the mandate.

(17) Payment of costs awarded by the court may not be enforced until they have been taxed by the registrar.

REVIEW OF TAXATION

34. (1) Any party having an interest may, within three days after he has obtained knowledge of the taxing of a bill of costs, give notice to the registrar and to the opposing party of his intention to bring the bill of costs under review by the president of the court and shall specify the grounds for such review.

(2) Upon receipt of notification as in subrule (1) provided, the registrar shall give twenty-one days' notice to the parties of the time when and the place at which the bill of costs shall be reviewed, and the bill of costs shall thereafter be reviewed accordingly.

(3) Notwithstanding anything contained in subrules (1) and (2) should a bill of costs have been taxed at the centre at which the court was held, either party may at the time of taxation give summary verbal notice to the registrar of his intention to bring it under review. Thereupon the registrar shall endorse on the bill of costs a note of the request and of the time when taxation will be reviewed. Such notice shall be signed by the registrar and each of the parties, and the bill of costs shall thereafter be reviewed accordingly.

DELAY IN PROSECUTION OF ACTION

35. If summons in an action be not served within twelve months of the date of its issue or, having been served, the plaintiff has not within that time taken further steps in the prosecution of the action, the summons shall lapse.

NON-COMPLIANCE WITH RULES INCLUDING TIME LIMITS AND ERRORS

36. (1) Where any provision of these rules or any request made in pursuance of such provision has not been fully complied with the court may on application order compliance therewith within a stated time or may adjourn the application and grant an extension of time for the compliance with the order on such terms as to costs and otherwise as may be just.

(2) Any time limit prescribed by these rules may at any time whether before or after the expiry of the period limited be extended—

- (i) by the written consent of the opposite party; and
- (ii) if such consent is refused, then by the court on application and on such terms as to costs as may be just.

(3) Where there has been short service without leave, the court may, instead of dismissing the application, adjourn it until, at the earliest, the expiration of the period required for full service; and thereupon any objection to short service shall lapse.

(4) No process or notice shall be invalid by reason of any obvious error in spelling or in figures or of the date.

(5) If any party has in fact been misled by any such error in any process or notice served upon him, the court may, on application, grant him such relief as may be just, and may for that purpose set aside the process or notice.

van die klient verrig is en waarvoor geen besoldiging tussen party en party verhaalbaar is nie en waarvoor daar in hierdie reëls geen voorsiening gemaak word nie.

(16) Wanneer 'n kosterekening tussen prokureur en klient getakseer moet word, vind taksasie plaas met minstens twee dae kennisgewing daarvan aan die prokureur of aan die klient, ongeag of 'n aksie ten opsigte daarvan aanhangig is of nie: Met dien verstande dat 'n kosterekening tussen prokureur en klient ondanks enige bepalings in subreël (3) te eniger tyd na beëindiging van die mandaat getakseer kan word.

(17) Die betaling van koste deur die hof toegeken, mag nie afgedwing word nie totdat dit deur die griffier getakseer is.

HERSIENING VAN TAKSASIE

34. (1) 'n Belanghebbende party kan binne drie dae nadat hy van die taksasie van 'n kosterekening verneem het, die griffier en die teenparty kennis gee van sy voorneme om die kosterekening deur die voorsitter van die hof in hersiening te laat neem en moet daarby die gronde vir die hersiening uiteensit.

(2) By ontvangs van kennis ooreenkomstig subreël (1) gee die griffier die partye een-en-twintig dae kennis van die tyd wanneer en die plek waar die kosterekening in hersiening geneem sal word en daarna word die kosterekening dienoooreenkomstig in hersiening geneem.

(3) Nieteenstaande enige bepalings in subreëls (1) en (2), kan of die een of die ander van die partye ten tyde van die taksasie, indien die kosterekening getakseer word by die plek waar die hof gesit het, summier mondeling kennis aan die griffier gee van sy voorneme om die kosterekening te laat hersien. Daarna teken die griffier die versoek asook die tyd wanneer die taksasie hersien sal word op die kosterekening aan. Hierdie aantekening word deur die griffier en albei partye onderteken en daarna word die kosterekening dienoooreenkomstig in hersiening geneem.

VERTRAGING IN VOORTSETTING VAN AKSIE

35. Indien 'n dagvaarding by 'n aksie nie binne twaalf maande vanaf die datum van uitreiking beteken word nie, of indien die eiser, nadat dit beteken is, nie binne gemelde tydperk verdere stappe vir die voortsetting van die aksie gedoen het nie, vervel die dagvaarding.

NIE-NAKOMING VAN REËLS, MET INBEGRIIP VAN TYDSBEPERKINGS EN FOUTE

36. (1) Wanneer daar nie ten volle aan 'n bepaling van hierdie reëls of aan 'n versoek ingevolge so 'n bepaling voldoen is nie, kan die hof by applikasie beveel dat daar binne 'n bepaalde tyd daaraan voldoen moet word, of kan hy die applikasie uitstel en 'n verlenging van die tydperk vir die nakoming van die bevel toestaan op sodanige voorwaardes wat koste betref en andersins as wat billik is.

(2) Enige termyn wat in hierdie reëls voorgeskryf word, kan te eniger tyd, hetsy voor of na die verstryking daarvan, verleng word—

- (i) met die skriftelike toestemming van die teenparty; en
- (ii) deur die hof, as sodanige toestemming geweier word, by applikasie en op billike voorwaardes met betrekking tot die koste.

(3) As daar kort betekening sonder verlof van die hof was, kan die hof, in plaas daarvan dat hy die applikasie afwys, dit uitstel totdat, op sy vroegste, die termyn wat vir lang betekening vereis word, verstryk het; daarna vervel alle besware teen kort betekening.

(4) Geen prosesstuk of kennisgewing is as gevolg van 'n klaarblyklike spelfout of 'n fout in die syfers of die datum daarvan, ongeldig nie.

(5) As 'n party werklik mislei is deur enige sodanige fout in enige prosesstuk of kennisgewing wat aan hom beteken is, kan die hof by applikasie billike verligting aan hom verleen en met dié doel die prosesstuk of kennisgewing nietig verklaar.

ADJOURNMENT AND POSTPONEMENT

37. (1) The trial of an action or the hearing of an application may be adjourned or postponed by consent or by the court, either on application or of its own motion.

(2) Where such an adjournment or postponement is made *sine die*, either party may by delivery of notice of reinstatement set down the action, application or matter for further hearing on a day fixed by the registrar not earlier than fourteen days after delivery for such notice.

(3) Any adjournment or postponement shall be on such terms as to costs and otherwise as the parties may agree to or as the court may order.

NON-APPEARANCE OF A PARTY, WITHDRAWAL, DISMISSAL, ETC.

38. (1) Where the summons has not been served the plaintiff may withdraw the summons by notice to the registrar.

(2) Save as is provided in subrule (1) a plaintiff or applicant desiring to withdraw an action or application against the other party thereto shall deliver notice of withdrawal.

(3) Any party served with a notice of withdrawal may within fourteen days thereafter apply to the court for an order that the party so withdrawing shall pay the applicant's costs of the action or application withdrawn, together with the costs incurred in so applying.

(4) Any unopposed application in terms of subrule (3) may be heard in chambers.

(5) Where the plaintiff in the notice of withdrawal embodies in such notice a consent to pay the costs, such consent shall have the force of an order of court, and the registrar shall tax the costs on the request of the defendant.

(6) Any party may by delivery of notice abandon any specified claim or defence pleaded by him; and such notice shall be taken into consideration in taxing costs.

(7) If a plaintiff or applicant does not appear at the time appointed for the trial of the action or the hearing of the application, the action or application may be dismissed with costs.

(8) If a defendant or respondent does not so appear, a judgment against him, not exceeding the relief claimed, may be given with costs.

(9) The withdrawal or dismissal of an action, or a decree of absolution from the instance shall not be a defence to any subsequent action; but if a subsequent action is brought for the same or substantially the same cause of action before payment of the costs awarded on such withdrawal, dismissal or decree of absolution the court shall, on application, unless good cause to the contrary be shown, and if the said costs have been taxed and payment thereof has been demanded, order a stay of such subsequent action until such costs shall be paid and that the plaintiff shall pay the costs of such application to stay proceedings.

RESCISSION OF JUDGMENTS

39. The court may, upon application by any person affected thereby, or, in cases falling under paragraph (c) *suo motu*—

- (a) rescind or vary any judgment granted by it in the absence of the person against whom that judgment was granted;
- (b) rescind or vary any judgment granted by it which was void *ab origine* or was obtained by fraud or by mistake common to the parties;
- (c) correct patent errors in any judgment in respect of which no appeal is pending;
- (d) rescind or vary any judgment in respect of which no appeal lies.

VERDAGING EN UITSTEL

37. (1) Die verhoor van 'n aksie of 'n applikasie kan met toestemming of by applikasie of uit eie beweging van die hof verdaag of uitgestel word.

(2) Wanneer sodanige verdaging of uitstel *sine die* geskied, kan enigeen van die partye deur inlewering van 'n kennisgewing van herstel, die aksie of applikasie of kwesie op die rol plaas vir verdere verhoor op 'n dag wat die griffier vir nie vroeër as veertien dae na die lewering van die kennisgewing bepaal nie.

(3) Enige verdaging of uitstel geskied op dié voorwaardes betreffende koste en andersins, as wat die partye by ooreenkoms bepaal of die hof mag gelas.

NIE-VERSKYNING VAN 'N PARTY, TERUGTREKKING, AFWY-SING, ENS.

38. (1) As 'n dagvaarding nie beteken is nie, kan die eiser dit by kennisgewing aan die griffier terugtrek.

(2) Behoudens die bepalings van subreël (1), lewer 'n eiser of 'n applikant wat 'n aksie of 'n applikasie teen die ander party wil terugtrek, 'n kennisgewing van terugtrekking in.

(3) Enige party aan wie 'n kennisgewing van terugtrekking beteken is, kan binne veertien dae daarna by die hof applikasie doen om 'n bevel dat die party wat aldus terugtrek die applikant se koste van die aksie of applikasie wat teruggetrek is, sowel as die koste wat uit sodanige applikasie voortspruit, moet betaal.

(4) 'n Onbestrede applikasie ingevolge die bepalings van subreël (3), kan in kamers aangehoor word.

(5) Indien die eiser in die kennisgewing van terugtrekking toestem om die koste te betaal, het sodanige toestemming die regskrag van 'n bevel van die hof, en moet die griffier die koste op versoek van die verweerder takseer.

(6) By inlewering van 'n kennisgewing kan enigeen van die partye afstand doen van 'n bepaalde eis of verweer wat hy gepleit het, en sodanige kennisgewing word in ag geneem wanneer die koste getakseer word.

(7) Indien 'n eiser of 'n applikant nie verskyn op die tyd wat vir die verhoor van die aksie of die applikasie bepaal is nie, kan die aksie of applikasie met koste afgewys word.

(8) Indien 'n verweerder of 'n respondent nie aldus verskyn nie, kan 'n uitspraak van hoogstens die verligting wat geëis word, met koste teen hom gegee word.

(9) Die terugtrekking of afwysing van 'n aksie, of 'n bevel van absolusie van die instansie, is nie 'n verweer teen enige daaropvolgende aksie nie, maar indien 'n daaropvolgende aksie wat op wesenlik dieselfde skuldoorsaak gegrond is, ingestel word voordat die koste betaal is wat by die terugtrekking, afwysing of bevel van absolusie toegeken is moet die hof, by applikasie, tensy afdoende gronde tot die teendeel aangevoer word, en as genoemde koste getakseer en betaling daarvan geëis is, beveel dat sodanige daaropvolgende aksie gestuit word totdat sodanige koste betaal is en dat die eiser die koste van sodanige applikasie om die aksie te stuit, betaal.

NIETIGVERKLARING VAN UITSPRAKE

39. Die hof kan, by applikasie deur enigeen wat daardeur geraak word of, in gevalle wat onder paragraaf (c) resorteer, *suo motu*—

- (a) 'n uitspraak wat deur hom gegee is in die afwesigheid van die persoon teen wie daardie uitspraak gegee is, nietig verklaar of wysig;
- (b) 'n uitspraak deur hom gegee wat *ab origine* nietig was of wat deur bedrog of ten gevolge van 'n dwaling wat die partye onderling gemeen het verkry is, nietig verklaar of wysig;
- (c) klaarblyklike foute in 'n uitspraak ten aansien waarvan geen appèl aanhangig is nie, korrigeer;
- (d) 'n uitspraak waarteen 'n appèl nie ontvanklik is nie, nietig verklaar of wysig.

APPLICATIONS

40. (1) Except where otherwise provided, an *ex parte* application shall be made in writing stating shortly the terms of the order applied for and the grounds on which the application is made and shall be signed by the party making the application.

(2) Except where otherwise provided, an *ex parte* application shall not, unless required by the court in any case, be supported by affidavit or other evidence.

(3) Any person affected by an order made *ex parte* may apply to discharge it with costs on not less than twenty-four hours' notice.

(4) All interlocutory matters may be dealt with upon application, and any application which may be made *ex parte* may at the applicant's election be made on notice.

(5) Any unopposed application may be heard in chambers.

CURATOR "AD LITEM"

41. The court may appoint a curator *ad litem* in any case in which such a curator is allowed or required by law for a party to any proceedings brought or to be brought before the court.

RECORD, ENTRY, ETC., AS EVIDENCE

42. (1) Where it is necessary to give in evidence in the court any record, entry or document of the same court in another action the registrar shall, on reasonable notice, produce and show the original thereof, and the cost of copies shall not be allowed.

(2) Where it is necessary to give in evidence in another court any such record, entry or document a copy thereof certified by the registrar may be given in evidence without production of the original.

FEES OF REGISTRAR OR CLERK OF THE COURT

43. The fees to be taken by the registrar or clerk of the court, as the case may be, shall be as prescribed in Table B of the Annexure to these rules.

WITNESS EXPENSES

44. The allowance for personal attendance and travelling expenses payable to witnesses appearing before the court shall be calculated as nearly as possible according to the scale prescribed for witnesses in Bantu Affairs Commissioners' courts.

FEES OF MESSENGER

45. The fees and charges to be taken by the messenger shall be those prescribed for messengers of Bantu Affairs Commissioners' courts or magistrates' courts, as the case may be.

OFFENCES

46. If any person wilfully insults the president during his sitting or the registrar or other officer during his attendance at such sitting or wilfully interrupts the proceedings of the court or disturbs the peace or order thereof or otherwise misbehaves himself in the place where such court is held, he shall (in addition to his liability to be removed and detained as in rule 4 (3) provided) be liable to be sentenced summarily to a fine not exceeding fifty rand and in default of payment, to imprisonment for a period not exceeding three months or to such imprisonment without the option of a fine.

47. Any person wilfully disobeying or neglecting to comply with any order of the court shall be guilty of contempt of court and shall be liable, on conviction, to a fine not exceeding fifty rand and, in default of payment, to imprisonment for a period not exceeding three months or to such imprisonment without the option of a fine.

APPLIKASIES

40. (1) Behoudens andersluidende bepalings, moet 'n applikasie *ex parte* skriftelik gedoen word en moet dit die bepalings van die bevel waarom applikasie gedoen word, en op watter gronde die applikasie gedoen word, kortliks uiteensit en deur die party wat applikasie doen, onderteken word.

(2) Behoudens andersluidende bepalings, hoef 'n applikasie *ex parte* nie deur 'n beëdigde verklaring of ander getuienis gestaaf te word nie, tensy die hof dit in een of ander geval vereis.

(3) Iemand wat deur 'n *ex parte* bevel geraak word kan by kennisgewing van minstens vier-en-twintig uur, aansoek doen dat dit met koste opgehef word.

(4) Alle tussenprosesse kan by applikasie behandel word, en enige applikasie wat *ex parte* gedoen kan word, kan as die applikant dit verkies, by kennisgewing gedoen word.

(5) Enige onbestrede applikasie kan in kamers aangehoor word.

KURATOR „AD LITEM"

41. Die hof kan 'n kurator *ad litem* aanstel in enige saak waarin sodanige kurator *ad litem* toegelaat of regtens vereis word om vir 'n party op te tree by 'n geding wat voor die hof gebring is of sal word.

OORKONDE, INSKRYWING, ENS., AS GETUIENIS

42. (1) Wanneer dit nodig is om die oorkonde, 'n inskrywing of 'n dokument van die hof, as bewysstuk in dieselfde hof by 'n ander aksie in te dien, moet die griffier na redelike kennisgewing, die oorspronklike daarvan oorlê, en word geen koste van afskrifte toegestaan nie.

(2) Wanneer dit nodig is om sodanige notule, inskrywing of dokument as bewysstuk in 'n ander hof in te dien, kan 'n afskrif daarvan wat deur die griffier gewaarmerk is, sonder oorlegging van die oorspronklike as bewysstuk ingedien word.

GELDE VAN GRIFFIER OF KLERK VAN DIE HOF

43. Die gelde en koste wat die griffier of die klerk van die hof al na gelang van die geval, mag neem, word in Tabel B van die Aanhangel van hierdie reëls voorgeskryf.

GETUIEGELD

44. Die toelae vir persoonlike bywoning en reiskoste betaalbaar aan getuies wat voor die hof verskyn, word sover doenlik bereken volgens die skaal wat vir getuies in Bantoesakekommissarishowe voorgeskryf is.

GELDE VAN DIE GEREGSBODE

45. Die gelde en koste wat deur die geregsbode geneem mag word, is dié wat vir geregsbodes vir Bantoesakekommissarishowe of landdroshowe, al na gelang van die geval, voorgeskryf is.

MISDRYWE

46. Indien iemand die voorsitter gedurende sy sitting of die griffier of 'n ander beampte tydens sy bywoning van sodanige sitting, opsetlik beledig, of die verrigtinge van die hof opsetlik onderbreek of die orde daarvan opsetlik versteur of hom andersins aan wangedrag skuldig maak in die plek waar sodanige hof sitting hou, is hy benewens 'n bevel ooreenkomstig die bepalings van reël 4 (3), dat hy verwyder en in hegtenis gehou word, ook onderhewig aan 'n summiere vonnis van 'n boete van hoogstens vyftig rand en, by wanbetaling, gevangenisstraf van hoogstens drie maande, of sodanige gevangenisstraf sonder die keuse van 'n boete.

47. Iemand wat opsetlik 'n bevel van die hof nie gehoorsaam nie of versuim om dit uit te voer, maak hom skuldig aan minagting van die hof en kan by skuldigbevinding 'n boete van hoogstens vyftig rand of, by wanbetaling, gevangenisstraf van hoogstens drie maande, of sodanige gevangenisstraf sonder die keuse van 'n boete opgelê word.

DEFINITIONS

48. (1) In these rules, unless inconsistent with the context—

“apply” means apply on motion and “application” has a corresponding meaning;

“Bantu Affairs Commissioner” in respect of any area for which no Bantu Affairs Commissioner has been appointed means the magistrate of the district within which such area is situate;

“Bantu Affairs Commissioner’s court” (or “court of Bantu Affairs Commissioner”) in respect of any area not falling within the jurisdiction of a Bantu Affairs Commissioner’s court means the magistrate’s court within the jurisdiction of which such area falls;

“clerk of the court” includes an assistant clerk of the court and any person appointed to act as such clerk or assistant;

“copy” means a true and correct copy;

“deliver” (except in rule 17) means to file of record with the registrar and serve a copy on the opposite party and “delivery” has a corresponding meaning;

“magistrate” includes an additional and an assistant magistrate;

“messenger” means the messenger of the Bantu Affairs Commissioner’s court of the area in which the person whose appearance before the court is required, is or resides or in which is situated the property to be attached, as the case may be, and shall include his lawful deputy or any person specially approved of by the court to effect any particular service;

“court” means a Bantu Divorce Court established by proclamation under section 10 of the Bantu Administration Act, 1927, Amendment Act, 1929 (Act No. 9 of 1929);

“notice” means notice in writing;

“party” means any person who is a party to the proceedings;

“plaintiff”, “defendant”, “applicant”, “respondent” and “party” include the attorney or counsel appearing for such plaintiff, defendant, applicant, respondent or party;

“registrar” means the officer appointed under rule 1 as registrar of the Bantu Divorce Court having jurisdiction.

(2) Where anything is required by these rules to be done within a particular number of days or hours, a Sunday or public holiday shall not be reckoned as part of such period.

(3) All distances shall be calculated over the shortest route reasonably available in the circumstances.

SAVING OF PENDING PROCEEDINGS

49. (1) Nothing in these rules shall affect proceedings pending at the date of commencement of these rules and such proceedings shall be continued and concluded in every respect as if these rules has not been promulgated.

(2) Proceedings shall, for the purposes of this rule, be deemed to be pending if, at the date of commencement of these rules, summons had been issued and shall be deemed to be concluded when judgment is given.

(3) At the expiration of one year from the date of commencement of these rules subrule (1) shall cease to have effect and any proceedings pending at the date of commencement of these rules and not concluded within one year thereafter shall become subject to the provisions of these rules.

DEFINISIES

48. (1) In hierdie reëls, tensy onbestaanbaar met die sinsverband, beteken—

„afskrif” ’n ware en juiste afskrif;

„applikasie doen” of „aansoek doen” applikasie by wyse van mosie doen en „applikasie” of „aansoek” het ’n ooreenstemmende betekenis;

„Bantoesakekommissaris” ten opsigte van ’n gebied waarvoor geen Bantoesakekommissaris aangestel is nie, die landdros van die distrik waarin sodanige gebied geleë is;

„Bantoesakekommissarishof” of „hof van die Bantoesakekommissaris” ten opsigte van ’n gebied wat nie deel van die regsgebied van ’n Bantoesakekommissarishof uitmaak nie, die landdroshof binne wie se regsgebied sodanige gebied geleë is;

„eiser”, „verweerder”, „applikant”, „respondent” en „party” ook die prokureur of advokaat wat namens sodanige eiser, verweerder, applikant, respondent of party verskyn;

„geregsbode” die geregsbode van die Bantoesakekommissarishof van die gebied waarin die persoon wie se verskyning voor die hof vereis word, is of woon, of waarin die eiendom is waarop beslag gelê moet word, al na gelang van die geval, en sluit dit sy wetlike adjunk in of enigiemand wat spesiaal deur die hof goedgekeur is om ’n bepaalde betekening uit te voer;

„griffier” die beamppte wat kragtens reël 1 aangestel is as griffier van die bevoegde Bantoe-egskeidingshof;

„hof” ’n Bantoe-egskeidingshof wat by proklamasie ingevolge artikel 10 van die Bantoe-administrasie Wet, 1927, Wysigingswet 1929 (Wet No. 9 van 1929), ingestel is.

„kennisgewing” skriftelike kennisgewing;

„klerk van die hof” ook ’n assistent-klerk van die hof en iemand wat aangestel is om as sodanige klerk of assistent op te tree;

„landdros” ook ’n addisionele landdros en ’n assistent-landdros;

„lewer”, of „inlewer”, behalwe in reël 17, om by die griffier in te lewer om geliasseer te word en ’n afskrif aan die teenparty te beteken, en „lewering” of „inlewering” het ’n ooreenstemmende betekenis;

„party” iemand wat ’n party by die geding is.

(2) Waar hierdie reëls vereis dat iets binne ’n bepaalde getal dae of ure verrig moet word, word ’n Sondag of ’n openbare vakansiedag nie as deel van dié tydperk ingereken nie.

(3) Alle afstande word ten opsigte van die kortste roete bereken wat redelikerwys onder die omstandighede beskikbaar was.

HANGENDE VERRIGTINGE WORD NIE GERAAK NIE

49. (1) Geen bepaling in hierdie reëls raak gedinge wat hangende is op die datum waarop hierdie reëls in werking tree nie, en sodanige gedinge word in alle opsigte voortgesit en afgehandel asof hierdie reëls nie afgekondig is nie.

(2) Vir die toepassing van hierdie reël word ’n geding geag hangende te wees indien op die datum van inwerkingtreding van hierdie reëls ’n dagvaarding uitgereik was en word geag afgehandel te wees wanneer uitspraak gegee is.

(3) Na verloop van een jaar na die datum van inwerkingtreding van hierdie reëls, is subreël (1) nie meer van krag nie, en alle gedinge wat by die inwerkingtreding van hierdie reëls hangende is en nie binne ’n jaar daarna afgehandel is nie, word aan die bepalings van hierdie reëls onderworpe.

ANNEXURE 1

TABLE A

COSTS AS BETWEEN PARTY AND PARTY

1. (1) Where the amount allowed for an item is specified, the amount is inclusive of all necessary copies, attendances and services (other than services through the messenger) in connection therewith.
- (2) Where the amount for an item is left blank—
 - (a) the drawing of documents shall be allowed at 50c per folio;
 - (b) copies for filing and service shall also be allowed;
 - (c) service shall be allowed at 50c for each necessary service;
 - (d) where any document appears to the court to be unnecessarily prolix, the court may disallow all or any part of the charge therefor.
- (3) A folio is 100 written or printed words or figures. Four figures shall be reckoned as one word.
- (4) Where a charge is allowed for copying or perusing it shall, where not otherwise provided for, be 10c per folio.

2. The registrar shall on taxation disallow any charge unnecessarily incurred.

No.	Item	R c
1.	Instruction to sue or defend	2.00
2.	Instructions on commission <i>de bene esse</i>	1.00
3.	Summons	2.00
4.	Claim in reconvention	2.00
5.	Plea	2.00
6.	Reply, if necessary	2.00
7.	Request for further particulars	—
8.	Further particulars	—
9.	Attendance applying for costs on discontinuance ...	1.00
10.	Schedule of documents	—
11.	Production of documents for inspection	.50
12.	Inspecting documents	1.00
13.	Subpoena (not more than one for each four witnesses summoned)	.50
14.	Each copy for service	.10
15.	Notice to produce	—
16.	Affidavit (other than discovery)	—
17.	Interrogatories	—
18.	Taking proof of witnesses (each)	—
19.	Notice of trial or reinstatement	.50
20.	Preparing for trial (if counsel not employed)	5.00
21.	Attending court when action on roll for trial but adjourned	2.00
22.	Attending court on trial or at examination on commission— for each hour or part thereof spent in court while case is actually being heard	2.00

Note: (a) These fees apply where counsel is not employed.

(b) Where counsel is employed—for instructing counsel a single fee of

23.	Attending court on return day	2.00
24.	Attending court to hear reserved judgment	2.00
25.	Letters, etc., each 50c subject to maximum fee of	2.00

TAXATION OF COSTS

No.	Item	R c
26.	Bill of costs	.50
27.	Notice of taxation and service	.50
28.	Attending taxation	1.00
29.	Notice of application for review of taxation and service	.50
30.	Attending on review of taxation	1.00
31.	Issue of warrant of execution, arrest, etc. (inclusive fee covering any re-issue)	1.00
32.	Security for restitution where necessary	1.00

TABLE B

FEES OF REGISTRAR OR CLERK OF THE COURT

No.	Item	R c
1.	On every initial document commencing any action or application which, when received by the registrar, is not related to civil proceedings already on record in the court (For the purposes of this Item the word "action" shall not include a counterclaim).	.50

AANHANGSEL 1

TABEL A

KOSTE TUSSEN PARTY EN PARTY

1. (1) Waar die bedrag, wat vir 'n item toegelaat word gespesifiseer is, sluit dit alle nodige afskrifte, opwagtings en betekenings (behalwe betekenings deur die geregsbode) in verband daarmee, in.
- (2) Waar die bedrag vir 'n item oopgelaat is—
 - (a) word ten opsigte van die opstel van dokumente 50c per folio toegelaat;
 - (b) word gelde vir afskrifte vir liassering en betekening ook toegelaat;
 - (c) word betekeningsgeld teen 50c vir iedere nodige betekening toegelaat;
 - (d) indien dit vir die hof blyk dat 'n dokument onnodig omslagtig is, kan die hof die gelde ten opsigte daarvan geheel-en-al of gedeeltelik afkeur.
- (3) 'n Folio is 100 geskrewe of gedrukte woorde of syfers. Vier syfers word as een woord gereken.
- (4) Waar gelde vir afskrifte of deurlesing toegelaat word is dit, as dit nie andersins bepaal word nie, 10c per folio.

2. By taksasie wys die griffier enige koste af wat onnodig aangegaan is.

No.	Item	R c
1.	Instruksies om te dagvaar of te verdedig	2.00
2.	Instruksies by kommissie <i>de bene esse</i>	1.00
3.	Dagvaarding	2.00
4.	Eis in rekonvensie	2.00
5.	Pleit	2.00
6.	Repliek, indien nodig	2.00
7.	Versoek om nadere besonderhede	—
8.	Nadere besonderhede	—
9.	Verskyning in verband met applikasie om koste, by staking	1.00
10.	Lys van dokumente	—
11.	Blootlegging van dokumente ter insae	.50
12.	Insae van dokumente	1.00
13.	Getuiedagvaarding (hoogstens een vir iedere vier gedagvaarde getuies)	.50
14.	Iedere afskrif vir betekening	.10
15.	Kennisgewing tot blootlegging	—
16.	Beëdigde verklaring (uitgesonderd vir blootlegging) ...	—
17.	Vraagpunte	—
18.	Afneem van verklaring van getuie, (elk)	—
19.	Kennisgewing van verhoor of herstel	.50
20.	Voorbereiding vir verhoor (as 'n advokaat nie verskyn nie)	5.00
21.	Verskyning in die hof as aksie op rol is vir verhoor, maar uitgestel word	2.00
22.	Verskyning in die hof tydens verhoor of by ondersoek op kommissie— vir elke uur of gedeelte daarvan in hof teenwoordig terwyl saak werklik verhoor word ...	2.00

Let Wel: (a) Hierdie gelde is van toepassing indien advokaat nie verskyn nie.

(b) Indien advokaat wel verskyn—vir instruksies aan advokaat 'n enkele bedrag van

23.	Verskyning in hof op keerdag	2.00
24.	Verskyning in hof om voorbehoue uitspraak te hoor ...	2.00
25.	Briewe, ens., elk 50c onderhewig aan 'n fooi van hoogstens	2.00

TAKSASIE VAN KOSTE

No.	Item	R c
26.	Kosterekening	.50
27.	Kennisgewing van taksasie en betekening	.50
28.	Bywoning van taksasie	1.00
29.	Kennisgewing van applikasie om hersiening van taksasie en betekening	.50
30.	Verskyning by hersiening van taksasie	1.00
31.	Uitreiking van lasbrief vir eksekusie, arres, ens. (alomvattende gelde wat heruitreiking dek)	1.00
32.	Sekerheidstelling vir restitusie indien nodig	1.00

TABEL B

GELDE VAN GRIFFIER OF KLERK VAN DIE HOF

No.	Item	R c
1.	Op elke aanvangsdokument waardeur 'n aksie of aansoek begin word wat, wanneer dit deur die griffier ontvang word, nie betrekking op 'n siviele geding genotuleer in die hof, het nie (Vir doeleindes van hierdie Item sluit die woord „aksie” nie 'n teeneis in nie.)	.50

2. In addition to the fee, if any, payable under Item 1 there shall be paid, where process or any other document is prepared and written out by the registrar or the clerk of the court, the following fees for his services—
 - (a) summons, defence or counterclaim50
 - (b) subpoena, warrant of execution or other process or document10
3. The additional fees under Item 2 shall also be payable in respect of any process on any form printed by the Government Printer which was not written out and prepared by the registrar or the clerk of the court.
4. On any request to inspect any record—
 - (a) if its correct number is furnished10
 - (b) otherwise for every year required to be searched25
5. For a copy of a record made by the registrar or clerk of the court—
For each folio or part thereof20
6. For examining and certifying a copy of a record for each folio or part thereof10

NOTES

1. (1) All court fees are to be paid by means of revenue stamps to be affixed to process and cancelled by the registrar or clerk of the court as the case may be.

(2) A registrar or clerk of the court who has omitted to take any such fees shall be liable to pay and make good the amount thereof to the Treasury: Provided that the registrar or the clerk of the court, as the case may be, may in return recover from the party who did not stamp or understamped in the first instance.

2. (1) Where any dispute arises between the registrar or the clerk of the court, as the case may be, and any person desiring to lodge any document as to whether the document is or is not sufficiently stamped, the question shall be referred, in the case of the registrar, to the president of the court and, in the case of the clerk of the court to the Bantu Affairs Commissioner. The president or Bantu Affairs Commissioner, as the case may be, shall decide the question in a summary manner and record his decision in writing.

(2) The president's or Bantu Affairs Commissioner's decision shall be final for the purpose of the action or matter in respect of which such document is lodged and shall discharge the registrar or clerk of the court, respectively, from any liability under clause 1 hereof; but such decision shall be without prejudice to any other rights of any interested person.

(3) No charge shall be made for the inspection of the record of any case on the business day next succeeding the day on which judgment was delivered, nor to any party to any case at any time before judgment or before one year after judgment.

3. For the purposes of this Table "folio" means one foolscap page.

ANNEXURE 2

B.A. 5

FORMS

FORM 1—SUMMONS COMMENCING ACTION
IN THE BANTU DIVORCE COURT,

..... Case No.
In the matter between:Plaintiff
andDefendant
To the Messenger of the Bantu Affairs Commissioner's Court,
.....

INFORM A.B., of (state sex, occupation and address) (hereinafter called the defendant), that C.D., of (state sex, occupation and address) (hereinafter called the plaintiff), hereby institutes action against him in which action the plaintiff claims the relief and on the grounds set out in the particulars annexed hereto.

INFORM the defendant further that if he disputes the claim and wishes to defend the action he shall—

- (i) within one month of the service upon him of this summons file with the registrar of this Court at (set out the address of the registrar) or with the Clerk of the Bantu Affairs Commissioner's Court at (state place) a notice of his intention to defend and serve a copy thereof on the plaintiff, which notice shall give an address for the service upon the defendant of all notices and documents in the action;
- (ii) thereafter, and within seven days after filing and serving notice of intention to defend as aforesaid, file with the registrar and serve upon the plaintiff a plea or exception, with or without a counter-claim.

2. Benewens die gelde, indien enige, wat ingevolge Item 1 betaalbaar is, is daar, indien 'n prosesstuk of ander dokument deur die griffier of die klerk van die hof voorberei en uitgeskryf word, die volgende gelde vir sy dienste betaalbaar—
 - (a) dagvaarding, verweer of teeneis50
 - (b) getuiedagvaarding, lasbrief vir eksekusie of ander prosesstuk of dokument10
3. Die bykomstige gelde ingevolge Item 2, is ook betaalbaar ten opsigte van enige prosesstuk op enige vorm deur die Staatsdrukker gedruk wat nie deur die griffier of die klerk van die hof uitgeskryf of voorberei is nie.
4. By enige versoek om enige oorkonde na te gaan—
 - (a) as die juiste nommer daarvan verstrek word10
 - (b) andersins vir elke jaar wat deursoek moet word25
5. Vir 'n afskrif van 'n oorkonde deur die griffier of klerk van die hof voorberei, vir elke folio of gedeelte daarvan20
6. Vir die nasien en waarmerking van 'n afskrif van 'n oorkonde, vir elke folio of gedeelte daarvan10

AANTEKENINGS

1. (1) Alle hofgelde moet deur middel van inkomsteseëls betaal word wat op die prosesstuk geplak en deur die griffier of die klerk van die hof, al na gelang van die geval, gerojear moet word.

(2) 'n Griffier of 'n klerk van die hof wat versuim het om sodanige gelde te vorder, is aanspreeklik vir die betaling van die betrokke bedrag aan die Tesourie: Met dien verstande dat die griffier of die klerk van die hof, al na gelang van die geval, op sy beurt die betrokke bedrag op die party kan verhaal wat in die eerste plek te min seëls opgeplak het, of geen seëls opgeplak het nie.

2. (1) Indien daar 'n geskil ontstaan tussen die griffier of die klerk van die hof, al na gelang van die geval, en iemand wat 'n dokument wil indien, oor die vraag of daar voldoende seëls op die dokument is al dan nie, moet die geskil in die geval van die griffier na die voorsitter van die hof verwys word en in die geval van die klerk van die hof na die Bantoesakekommissaris. Die voorsitter of die Bantoesakekommissaris, al na gelang van die geval, besleg dit summier en boekstaaf sy beslissing.

(2) Die voorsitter of die Bantoesakekommissaris se beslissing is afdoende vir doeleindes van die aksie of geding ten opsigte waarvan die dokument ingedien word en onthef onderskeidelik die griffier of die klerk van die hof van aanspreeklikheid ingevolge klousule 1, maar sodanige beslissing raak nie enige ander regte van enige belanghebbende persoon nie.

(3) Geen gelde word gevorder vir die insae in die oorkonde van 'n saak op die kantoordag wat onmiddelik volg op die waarop uitspraak gegee is, of van 'n party by enige saak te eniger tyd voordat uitspraak gegee word of binne een jaar na uitspraak.

3. Vir doeleindes van hierdie Tabel beteken „folio”, een bladsy van folio grootte.

AANHANGSEL 2

B.A. 5

VORMS

VORM 1—DAGVAARDING WAARDEUR AKSIE BEGIN
WORD

IN DIE BANTOE-EGSKEIDINGSHOF,

..... Saak No.
Tussen:Eiser
.....en
.....Verweerder
Aan die Geregsbode van die Bantoesakekommissarishof,

VERWITTIG A.B., van (meld geslag, beroep en adres) (hierna genoem die verweerder), dat C.D., van (vermeld geslag, beroep en adres) (hierna genoem die eiser), hierby 'n aksie teen hom instel waarin hy die regshulp eis wat in die aangehegte besonderhede aangegee word, op die gronde daarin uiteengesit.

VERWITTIG die verweerder voorts, dat indien hy die eis betwis en die aksie wens te verdedig, hy—

- (i) binne een maand na die betekening aan hom van hierdie dagvaarding by die griffier van hierdie hof te (vermeld die adres van die griffier) of by die klerk van die Bantoesakekommissarishof te (vermeld die plek) 'n kennisgewing van sy voorneme om te verdedig moet inlewer, en 'n afskrif daarvan aan die eiser moet beteken, waarin 'n adres vermeld moet word vir die betekening aan die verweerder van alle kennisgewings en prosesstukke in die aksie;
- (ii) daarna, en binne sewe dae na inlewering en betekening van bedoelde kennisgewing van voorneme om te verdedig, by die griffier 'n pleit of eksepsie, met of sonder 'n teeneis inlewer en aan die eiser beteken.

INFORM the defendant further that if he fails to file and serve notice as aforesaid judgment as claimed may be given against him without further notice to him, or if, having filed and served such notice, he fails to plead, except, or to counter-claim, judgment may be given against him.

DATED at on this day of 19.....

Registrar of the Bantu Divorce Court.

ANNEXURE TO SUMMONS

Particulars of claim

.....
.....
.....

Plaintiff/Plaintiff's Attorney

Address at which Plaintiff will accept service of process.

Postal address of Plaintiff/
Plaintiff's Attorney.

Residential Address of Plaintiff.

FORM OF APPEARANCE TO DEFEND

To the Registrar/Clerk of the Bantu
Affairs Commissioners' Court,

.....
.....

Kindly enter an appearance for the defendant, who intends to defend this action.

Dated at this day of 19.....

Defendant/Defendant's Attorney

Address at which Defendant will accept service of process.

Postal address of Defendant/
Defendant's Attorney.

VERWITTIG die verweerder voorts dat indien hy versuim om bedoelde kennisgewing in te lewer en te beteken, uitspraak soos aangevra teen hom gegee kan word sonder verdere kennisgewing aan hom, of as hy sodanige kennisgewing ingelewer en beteken het maar versuim het om te pleit, eksepsie op te werp of teeneis in te stel, uitspraak teen hom gegee kan word.

Gedateer te op hede die dag van 19.....

Griffier van die Bantoe-egskeidingshof

AANHANGSEL BY DAGVAARDING

Besonderhede van eis

.....
.....
.....

Eiser/Eiser se Prokureur.

Adres waar eiser betekening van prosesstukke sal aanneem

Posadres van Eiser/
Eiser se Prokureur

Woonadres van Eiser

VORM VAN VERSKYNING VIR VERDEDIGING

Aan die Griffier/Klerk van die
Bantoesakekommissarishof,

.....
.....

Geliewe verskyning aan te teken vir die verweerder, wat voornemens is om hierdie aksie te verdedig.

Gedateer te op hede die dag van 19.....

Verweerder/Verweerder se Prokureur.

Adres waar verweerder betekening van prosesstukke sal aanvaar

Posadres van Verweerder/
Verweerder se Prokureur.

CONTENTS.

Department of Bantu Administration and Development.

GOVERNMENT NOTICE.

No.		PAGE
2085	Bantu Divorce Courts: Rules	1

INHOUD.

Departement van Bantoe-administrasie en -Ontwikkeling.

GOEWERMENTSKENNISGEWING.

No.		BLADSY
2085	Bantoe-egskeidingshowe: Reëls	1